

KazakhExport

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ

2020 жылғы 31
желтоқсанда аяқталған
жыл үшін қаржылық
есептілік

Мазмұны

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

Пайда немесе залал және өзге де жиынтық кіріс туралы есеп 6

Қаржылық жағдай туралы есеп 7

Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп 8

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп 9-10

Қаржылық есептілікке ескертпелер 11-63

«КПМГ Аудит» жауапкершілігі
шектеулі серіктестігі
Қазақстан, А25D6T5 Алматы,
Достық д-лы, 180,
Тел. :+7 (727) 298-08-98

Товарищество с ограниченной
ответственностью «КПМГ»
Казахстан, А25D6T5 Алматы,
пр. Достык, 180,
E-mail: company@kpmg.kz

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ-ның (бұдан өрі - «Компания») 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есептен, көрсетілген қынға аяқталған жыл ішіндегі пайда немесе залап және өзге де жиынтық кіріс, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражатының қозғалысы турали есептерден, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелерінен және өзге де түсіндірме ақпараттан тұратын ескертпелерден тұратын қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік .

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған қаржылық есептілік Компанияның 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдайын, сондай-ақ оның қаржылық нәтижелерін және Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХКЕС») сәйкес көрсетілген қынға аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысын барлық елеулі аспектілерде шынайы көрсетеді.

Пікір білдіруге негіз

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің жауапкершілігіміз бұдан өрі «Аудиторлардың қаржылық есептілік аудитіне жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлер үшін халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексіне (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (БХЭСК Кодексі) және Қазақстан Республикасындағы қаржылық есептілік аудитіне қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес Компанияға қатысты тәуелсіз боламыз және біз осы талаптарға және БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындаадық. Біз алған аудиторлық дәлелдемелер біздің пікірімізді білдіруге негіз болу үшін жеткілікті және тиісті болып табылады деп ойлаймыз.

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға, қаржылық есептілікке жауап беретін тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық ХКЕС-ке сәйкес көрсетілген қаржылық есептілікті дайындау және дұрыс ұсыну үшін және басшылық жосықсыз іс-әрекеттер немесе қателер салдарынан елеулі бұрмалаушылықтары жоқ қаржылық есептілікті дайындау үшін қажетті деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапты болады.

«КПМГ Аудит» ЖШС, Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес тіркелген компания, жауапкершілігі өз қатысушыларының көпілдіктерімен шектелген KPMG International Limited жекеше ағылшын компаниясының құрамына кіретін KPMG тәуелсіз фирмалары жаһандық үйімінің қатысушысы.

ТОО «КПМГ Аудит», компания, зарегистрированная в соответствии с законодательством Республики Казахстан, участник глобальной организации независимых фирм KPMG, входящих в KPMG International Limited, частную английскую компанию с ответственностью, ограниченной гарантиями своих участников..

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыруға қабілеттілігін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашқаны үшін, және басшылық Компанияны таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниет білдірген немесе оның қызметін таратудан немесе тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда, қызметтің үздіксіздігі туралы жол беру негізінде есептілікті жасағаны үшін жауапты болады.

Корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалар Компанияның қаржылық есептілігін дайындауды қадағалау үшін жауапты болады.

Аудиторлардың қаржылық есептілік аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілікте жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан айтарлықтай бұрмалаушылық болмайтынына және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда ақылға қонымды сенім алу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудиттің олар болған кезде әрдайым елеулі бұрмалаушылықтарды анықтайдынына кепілдік болып табылмайды. Бұрмалау жосықсыз әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы қаржылық есептілік негізінде қабылданатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуи мүмкін деп негізді түрде жорамалдауға болатын болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудит шеңберінде біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және бүкіл аудит бойы кәсіби скептицизмді сақтаймыз. Бұдан басқа, біз мыналарды орындаімyz:

- жосықсыз іс-әрекеттер немесе қателер салдарынан қаржылық есептіліктің елеулі түрде бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық ресімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіз болу үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдемелерді аламыз. Жосықсыз іс-әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануды анықтамау тәуекелі қате нәтижесінде елеулі бұрмалануды таппау тәуекелінен жоғары, өйткені жосықсыз іс-әрекеттер сез байласуды, жалған әрекетті, қасақана өткізу; ақпаратты немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту әрекетін бұрмалауды қамтуы мүмкін;
- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық ресімдерді әзірлеу мақсатында, бірақ Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында өмес, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінуді аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылық дайындаған ақпаратты тиісті түрде ашуды бағалаймыз;

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы АҚ
Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі
3-бет

- басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы ұйғарымды қолдануының зандаулығы туралы қорытынды шығарамыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелердің негізінде - нәтижесінде Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне елеулі күмән тууы мүмкін оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты елеулі белгісіздік бар ма деген қорытынды шығарамыз. Егер біз елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы қорытындыға келсек, біз аудиторлық есепте қаржылық есептіліктегі ақпаратты тиісті түрде ашуға назар аударуымыз немесе, егер ақпаратты мұндаидай ашу тиісінше болмаса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің қорытындыларымыз біздің аудиторлық есептің қуніне дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда болашақ оқиғалар немесе шарттар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкеп соғуы мүмкін;
- ақпаратты ашуды қоса алғанда, тутастай алғанда қаржылық есептілікті, оның құрылымы мен мазмұнын, сондай-ақ қаржылық есептіліктің оның негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуы қамтамасыз етілетіндегі етіп ұсынуға бағалау жүргіземіз.

Біз жоспарланған аудит көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертупер туралы, оның ішінде аудит процесінде біз анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы ақпаратты олардың назарына жеткізе отырып, корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалармен ақпараттық өзара іс-қимылды жүзеге асырамыз.

Нәтижелері бойынша тәуелсіз аудиторлардың осы аудиторлық есебі шығарылған тапсырманың басшысы:

М. М. Магомедова
Қазақстан Республикасының
сертификатталған аудиторы
Аудитордың біліктілік қуәлігінің
№ МФ-0000594, 2018 жылғы 24 мамыр

«КПМГ Аудит» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі 2006 жылғы 6 желтоқсанда берген № 0000021 аудиторлық қызметпен айналысуға арналған мемлекеттік лицензия

С. А. Дементьев
«КПМГ Аудит» ЖШС бас директоры,
Жарғының негізінде әрекет етеді

1 наурыз 2021 жыл

Ескертпе	2020 ж.		2019 ж.	
	мың теңге		мың теңге	
Есептеген сақтандыру сыйлықақылары, брутто	6	3,756,554		2,324,296
Қайта сақтандырушыларға берілген есептеген сақтандыру сыйлықақылары	6	(9,598)		(44,811)
Есептеген сақтандыру сыйлықақылары, нетто		3,746,956		2,279,485
Еңбек сінірлімеген сыйлықақылар бойынша резервтегі өзгеріс, брутто	6	(1,933,932)		(569,908)
Еңбек сінірлімеген сыйлықақылар бойынша резервті өзгертудегі қайта сақтандырушылардың үлесі, брутто	6	(36,163)		(139,797)
Тапқан сақтандыру сыйлықақылары, нетто		1,776,861		1,569,780
Төленген шағымдар	7	(1,274,235)		(240,262)
Кері талап бойынша өтеу	7	-		6,802
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі өзгеріс, брутто	7	(2,621,990)		(2,988,533)
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылар үлесіндегі өзгеріс	7	(31,605)		(50,501)
Төленген шағымдар, нетто		(3,927,830)		(3,272,494)
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептеген пайыздық кірістер	8	7,179,995		4,786,889
Өзге де пайыздық кірістер	8	48,383		69,489
Пайыздық шығыстар	8	(20,287)		(24,877)
Кезеңдегі өзгерістері пайда немесе залал құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнын өзгертуден түсетін таза кіріс		73,875		73,437
Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнын өзгертуден іске асрылған кіріс		99,573		-
Шетел валютасымен операциялардан түскен таза пайда		1,150,720		619,708
Таза комиссиялық шығыстар		(7,424)		(4,496)
Жалпы әкімшілік шығыстар	9	(1,757,809)		(1,647,296)
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдарды қалпына келтіру/(залалдар)		(82,427)		662,640
Өзге операциялық шығыс, нетто		(16,515)		(134,280)
Табыс салығын шегергенде дейінгі пайда		4,517,115		2,698,500
Табыс салығы бойынша шығыс	10	(653,211)		(342,916)
Бір жылдағы пайда		3,863,904		2,355,584

Табыс салығын шегергенде өзге де жиынтық табыс

Пайда немесе залал құрамына қайта жіктелген немесе кейіннен қайта жіктелуі мүмкін баптар:

Әділ құн өзгерістерінің резерві:

- Әділ құнның таза өзгеруі (161,772) (1,303)
- Пайда немесе залал құрамына көшірілген әділ құнның таза өзгеруі (99,573) 5,200

Табыс салығын шегергенде бір жылдағы өзге де жиынтық кіріс

Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс (261,345) 3,897

3,602,559 **2,359,481**

6-дан 63-ке дейінгі беттерде ұсынылған осы қаржылық есептілікті Компания басшылығы 2021 жылғы 1 наурызда бекітті және оның атынан қол қойды:

Р. В. Искаков
Басқарма төрагасы

Ж.К. Сарткоҗинова
Бас бухгалтер

Пайда немесе залал және өзге де жиынтық табыс туралы есеп осы қаржылық есептілікке оның ажырамас белгілі болып табылатын ескертпелермен бірге қаралуы тиіс.

«KazakhExport» экспорттың сақтандыру компаниясы» АҚ
2020 жылғы 31 жертоқсандағы жағдай бойынша Қаржылық жағдай туралы есеп

Ескерт пен	2020 ж. мың теңге	2019 ж. мың теңге
АКТИВТЕР		
Ақша қаражаты және олардың баламалары	11	9,779,322
Банктердегі депозиттер	12	63,917,841
Инвестициялық бағалы қағаздар:		
- өзге де жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын	13	19,928,909
- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын	13	25,576,523
- пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын	13	727,495
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	14	1,818,877
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	15	251,027
Негізгі құралдар		122,212
Ағымдағы салық активі		462,562
Кейінге қалдырылған салық активтері	10	40,311
Өзге активтер		247,818
Активтердің барлығы		122,872,897
МИНДЕТТЕМЕЛЕР		
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	15	13,000,159
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек		27,529
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алынған қарыз		71,876
Өзге міндеттемелер		332,872
Міндеттемелердің барлығы		13,432,436
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ		
Акционерлік капитал	16 (а)	100,100,000
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан нарықтық мөлшерлемеден тәмен мөлшерлеме бойынша алынған қарыз бойынша қосымша төленген капитал		732,819
Тұрақтандыру резерви		90,508
Болжанбаған тәуекелдер резерви	16 (г)	7,544,808
Бағалы қағаздардың әділ құны өзгерістерінің резерви		(1,525,112)
Бөлінбекен пайда		2,497,438
Меншікті капиталдың барлығы		109,440,461
Міндеттемелер мен меншікті капиталдың барлығы		122,872,897
88,198,641		

«KazakhExport» экспорттың сақтандыру компаниясы» АҚ
2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп

	2020 ж. мың теңге	2019 ж. мың теңге
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Табис салығын шегергенге дейінгі пайда	4,517,115	2,698,500
<i>Түзетулер:</i>		
Қайта сақтандырушының үлесін шегергендегі резервтердегі өзгерістер	4,623,690	3,748,739
Дисконт пен сыйлықақының амортизациясы	(928,632)	(307,360)
Тозу және амортизация	29,225	16,970
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алынған карыз бойынша пайыздық шығыс	20,287	24,877
Активтердің құнсыздануынан болған залалдар/(залалдарды қалпына келтіру)	82,427	(662,640)
Кезеңдегі өзгерістері пайда немесе залал құрамында көрсетілген, әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнын өзгертуден түсетін таза кіріс	(73,875)	(73,437)
Озге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестиациялық бағалы қағаздардың әділ құнының өзгеруінен түскен іске асырылған кіріс	(99,573)	-
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	(6,251,363)	(4,479,529)
Озге де пайыздық кірістер	(48,384)	(69,489)
Іске асырылмаған бағам айырмасы	(1,150,720)	(619,708)
Операциялық қызметтөн бастап операциялық активтер мен міндеттемелдердің өзгеруіне дейінгі ақша қаражатының ағыны	720,197	276,923
Операциялық активтердің (ұлғаюы)/азауы		
Банктердегі депозиттер	(17,412,627)	(32,912,669)
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	(398,860)	(385,673)
Озге активтер	(19,956)	(255,026)
Операциялық міндеттемелдердің ұлғаюы/(азауы)	(38,179)	28,944
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	(19,270)	145,715
Операциялық қызметтөн алынған сыйақыға және табис салығын толеуге дейінгі ақша қаражатын таза пайдалану	(17,168,695)	(33,101,786)
Төленген табис салығы	(790,360)	(588,308)
Алынған пайыздық табис	5,941,150	3,486,196
Төленген пайыздық шығыс	(354)	(541)
Операциялық қызметтөн пайдаланылған ақша қаражатының ағыны	(12,018,259)	(30,204,439)
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Инвестициялық бағалы қағаздарды сатудан және өтеуден түсетін түсімдер	8,311,098	1,062,500
Борыштық бағалы қағаздарды сатып алу	(31,045,991)	(13,284,230)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу	(54,464)	(30,218)
Инвестициялық қызметтөн пайдаланылған ақша қаражатының ағыны	(22,789,357)	(12,251,948)
ҚАРЖЫ ҚЫЗМЕТИНЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Акциялар шығару	29,000,000	34,000,000
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алынған карызды өтеу	(92,460)	(92,460)
Төленген дивидендтер	(2,355,583)	(475,666)
Қаржы қызметтөн түскен ақша қаражатының ағыны	26,551,957	33,431,874
Ақша қаражатының және олардың баламаларының таза азауы	(8,255,659)	(9,024,513)
Валюта бағамдары өзгерістерінің ақша қаражаты мен олардың баламаларының шамасына әсері	379,282	(191,201)
Жыл басындағы жағдай бойынша ақша қаражаты және олардың баламалары	17,655,699	<b">26,871,413</b">
Жыл соңындағы жағдай бойынша ақша қаражаты және олардың баламалары (11-ескертке)	9,779,322	17,655,699

мың теңге	Акционерлік капитал	«Самудық-Қазына» АҚ-нан нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлемемен алынған қарыз бойынша қосымша томенгендегі капитал	Тұрақтан-дыру резерві	Болжанбаған тәуекелдер резерві	Бағалы қағаздар-дың әділ құны өзгерісте-рінің резерві	Бөлінбекен пайда	Меншікті капиталдың барлығы
2020 жылғы 1 қантардағы қалдық	71,100,000	732,819	65,919	2,555,200	(1,263,767)	6,003,314	79,193,485
Жалпы жиынтық табыс							
Бір жылдағы пайда							
Өзге де жиынтық табыс							
Пайда мен залал құрамына қайта жіктелген немесе кейіннен қайта жіктелуі мүмкін баптар:							
Әділ құнның таза өзгеруі	-	-	-	-	(261,345)	-	(261,345)
Басқа жиынтық табыстың барлығы	-	-	-	-	(261,345)	-	(261,345)
Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс	-	-	-	-	(261,345)	3,863,904	3,602,559
Меншікті капиталының құрамында тікелей көрсетілген меншікті иелерімен операциялар							
Акциялар шығару	29,000,000	-	-	-	-	-	29,000,000
Төленген дивидендтер (16 (в) ескертпеле) Күтпеген тәуекелдер резервіне ауыстыру (16 (г) ескертпеле)	-	-	-	-	-	(2,355,583)	(2,355,583)
Тұрақтандыру резервіне ауыстыру	-	-	-	4,989,608	-	(4,989,608)	-
Меншікті иелерімен жасалатын операциялардың барлығы	29,000,000	-	24,589	4,989,608	-	(7,369,780)	26,644,417
2020 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	100,100,000	732,819	90,508	7,544,808	(1,525,112)	2,497,438	109,440,461

Меншікті капиталданғы өзгерістер туралы есеп осы қаржылық есептілікке оның ажырамас болігі болып табылатын ескертпелермен бірге қаралуга тиіс.

Мың теңге	Акционерлік капитал	«Самұрық-Қазына» АҚ-нан нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлемемен алынған қарыз бойынша қосымша толенген капитал	Тұрақтандыру резерві	Болжанбаған тәуекелдер резерві	Бағалы қағаздардың әділ құны өзгерістерінің резерві	Бөлінбеген пайда	Меншікті капиталданғы барлығы
2019 жылғы 1 қантардағы қалдық	37,100,000	732,819	7,904	510,942	(1,267,664)	6,225,669	43,309,670
Жалпы жиынтық кіріс							
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	-	2,355,584	2,355,584
Өзге де жиынтық кіріс							
Пайда мен залал құрамына кайта жіктелген немесе кейіннен қайта жіктелуі мүмкін баптар:							
Әділ құнның таза өзгеруі	-	-	-	-	3,897	-	3,897
Басқа жиынтық табыстың барлығы	-	-	-	-	3,897	-	3,897
Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс							
Меншік капиталының құрамында тікелей көрсетілген меншік иелерімен операциялар							
Акциялар шығару	34,000,000	-	-	-	-	-	34,000,000
Төленген дивидендтер (16 (в) ескертпе)	-	-	-	-	-	(475,666)	(475,666)
Күтпеген тәуекелдер резервіне ауыстыру (16 (г) ескертпе)	-	-	-	2,044,258	-	(2,044,258)	-
Тұрақтандыру резервіне ауыстыру	-	-	58,015	-	-	(58,015)	-
Меншік иелерімен жасалатын операциялардың барлығы	34,000,000	-	58,015	2,044,258	-	(2,577,939)	33,524,334
2019 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	71,100,000	732,819	65,919	2,555,200	(1,263,767)	6,003,314	79,193,485

1 Есеп беретін кәсіпорын

(a) Үйымдастыру құрылымы және қызметі

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ (бұдан әрі, «Компания») Қазақстан заңнамасына сәйкес 2003 жылы Қазақстан Республикасында құрылған акционерлік қоғам болып табылады.

Компанияның сақтандыру және қайта сақтандыру жөніндегі қызметті жүзеге асыруға Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (бұдан әрі, ҚРҰБ) берген 2018 жылғы 21 мамырдағы № 2.1.55 лицензиясы бар, ол ҚРҰБ берген 2017 жылғы 20 сәуірдегі № 2.1.55 лицензиясын алмастырды. Бұл лицензия Компанияға мынадай сыйнаптар бойынша ерікті сақтандыру жөніндегі қызметті жүзеге асыруға мүмкіндік береді:

- 1) кепілдіктер мен кепілдемелерді сақтандыру;
- 2) басқа да қаржылық залалдардан сақтандыру;
- 3) «Сақтандыру қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 3-тармағының 13), 14), 15) және 16) тармақшаларында көрсетілген сыйнаптарды қоспағанда, қаржы үйымдарының шығындарын сақтандыру;
- 4) қарыздарды сақтандыру;
- 5) «Сақтандыру қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 3-тармағының 9) -11) тармақшаларында көрсетілген сыйнаптарды қоспағанда, азаматтық-құқықтық жауапкершілікті сақтандыру; сондай-ақ
- 6) қайта сақтандыру жөніндегі қызметті жүзеге асыру.

Компанияның стратегиялық даму бағыттары экспортты қолдау құралдарын жетілдіруді, экспорттаушылардың санын ұлғайту үшін жағдай жасауды және операциялық тиімділікті арттыруды қамтиды.

Компанияның заңды және нақты мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Z05T2H3, Нұр-Сұлтан қаласы, Мәңгілік Ел даңғылы, 55А.

(б) Акционер

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұдан әрі «Бас кәсіпорын» деп аталатын «Бәйтерек» Ұлттық басқарушы холдингі шығарылған акциялардың 100%-на иелік етеді. Компанияның түпкілікті акционері Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады. Акциялар пакетін беру туралы 2013 жылғы 29 мамырдағы № 299-и шартқа сәйкес Компания акцияларының пакеті «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ-ның сенімгерлік басқаруына берілді. «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ «Даму институттарын, қаржы үйымдарын басқару және ұлттық экономиканы дамыту жүйесін оңтайландыру жөніндегі кейбір шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 22 мамырдағы № 571 Жарлығы бойынша құрылды.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания қызметкерлерінің саны 98 қызметкерді құрады (2019 жылы: 76 қызметкер).

(в) Қазақстан Республикасында шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттары

Компанияның қызметі көбінесе Қазақстанда жүзеге асырылады. Тиісінше, Компанияның бизнесіне дамушы нарықтың ерекшеліктері тән Қазақстанның экономикасы мен қаржы нарықтары ықпал етеді. Құқықтық, салықтық және әкімшілік жүйелер дамуын жалғастыруда, алайда олардың талаптарын түсіндірудің біркелкі болмауы тәуекелімен ұштасып отыр, олар жиі өзгерістерге ұшырайды, бұл басқа да заңдық және фискалдық кедергілермен бірге Қазақстанда бизнес жүргізетін кәсіпорындар үшін қосымша проблемалар туғызады.

2020 жылдың алғашқы айларында әлемдік нарықта коронавирустың өршуінен туындаған едәуір тұрақсыздық байқалды. 2020 жылғы 11 наурызда Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйімі жаңа коронавирустың инфекцияның таралуы пандемия сипатына ие болғанын жариялады. Халықтың денсаулығына COVID-19 вирусы төндіретін ықтимал елеулі қауіп-қатерге жауап ретінде азаматтардың өмірі мен денсаулығын қоргау мақсатында Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында 2020 жылғы 16 наурыздан бастап 2020 жылғы 12 мамырға дейінгі мерзімге төтенше жағдай енгізу туралы шешім қабылданды. Төтенше жағдай кезеңінде жергілікті билік органдары мектептердің, жоғары оқу орындарының, мейрамханалардың, кинотеатрлардың, театрлардың, мұражайлардың, сондай-ақ спорт объектілерінің жұмысын тоқтатуды қоса алғанда, әлеуметтік қашықтықты қамтамасыз ету үшін біртіндеп қосымша шаралар енгізді.

Көптеген елдерде енгізілген іскерлік белсенділіктің бұзылуына және өзін-өзі оқшаулау режиміне байланысты мұнайға әлемдік сұраныс құрт төмендеді, бұл артық ұсынысқа және мұнай бағасының құрт төмендеуіне әкелді. 2020 жылғы 12 сәуірде Қазақстанды қоса алғанда, әлемнің ірі мұнай өндірушілері мұнай нарығын тұрақтандыру үшін шикі мұнай өндіруді рекордтық қысқарту туралы уағдаласты, бұл дегенмен мұнай бағасына қысымды азайтуға әкелген жоқ. Бағалары мен мұнай өндіру көлемінің құрт төмендеуі мұнай компаниялары табыстарының тисінше құлдырауына және мемлекеттік бюджетке аударымдардың азауына әкеп соғады, бұл айтарлықтай экономикалық және әлеуметтік салдарға әкеп соғуы мүмкін және мемлекеттік сектор шығыстарының төмендеуіне алып келеді.

Қызметтің үздіксіздігін қолдау үшін Компания қашықтан қол жеткізуді пайдалана отырып операцияларды жүзеге асыруды жалғастырады және жергілікті жерлерде жұмыс істейтін қызметкерлердің денсаулығын қоргау үшін шаралар қабылдайды, оның ішінде жеке қорғану құралдарымен, қашықтықтан ұстau режимін сақтауды, Компания үй-жайларын дезинфекциялауды қамтамасыз етеді.

2020 жыл ішінде Компанияның бизнесі тұрақты және оның қызметі үзілген жоқ. Компания ай сайынғы негізде сыртқы конъюнктураның қаржылық және тәуекел көрсеткіштеріне ықтимал теріс әсері бөлігінде жағдайдың өзектілігін бағалайды. Алайда басшылық оқшаулаудың ұзақ кезеңдері, осындаш шаралардың қаталдығының күшіне осындаш шаралардың экономикалық ортаға кейіннен қолайсыз әсері орта мерзімді және ұзақ мерзімді перспективада Компанияға қолайсыз әсер етуі мүмкіндігін жоққа шығара алмайды. Компания жағдайды мүқият қадағалап отырады және мұндай оқиғалар мен жағдайлардың туындауына қарай олардың салдарын жене өзінде түрлі деңгелерге деңгелдейді.

Ұсынылған қаржылық есептілік Компанияның қызметі мен қаржылық жағдайына Қазақстанда бизнес жүргізу шарттары қандай әсер етегендігіне басшылықтың көзқарасын көрсетеді. Шаруашылық жүргізуінің болашақ жағдайларының нақты әсері олардың басшылығының бағалауынан ерекшеленуі мүмкін.

2 Есепке алу негіздері

(a) Қолданылатын стандарттарға сәйкестігі туралы өтініш

Осы қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХКЕС») сәйкес дайындалды.

(б) Бағалаулар мен пайымдауларды пайдалану

Қаржылық есептілікті ХКЕС-ке сәйкес дайындау басшылықтың есеп саясатының ережелерінің қалай қолданылуына және активтердің, міндеттемелердің, кірістер мен шығыстардың қандай сомада көрсетілуіне әсер етегін кәсіби пайымдауларды, жорамалдар мен есептік бағалауларды пайдалануын талап етеді. Нақты нәтижелер осы бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін.

Жорамалдар және олардың негізінде жасалған есептік бағалар оларды өзгерту қажеттілігі түрғысынан үнемі талданады. Есептік бағалаулардағы өзгерістер осы бағалар қайта қаралған есепті кезеңде және көрсетілген өзгерістерге қатысты барлық кейінгі кезеңдерде танылады.

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде елеулі түзетуге әкеп соғуы мүмкін бағалардың жорамалдары мен белгісіздіктері туралы ақпарат мынадай ескертудерге енгізілген:

- сақтандыру шарттары бойынша резервтер - 15-ескертпе;
- басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша және пайда мен залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құны - 19-ескертпе.

(в) Қаржылық көрсеткіштерді бағалау қағидаттары

Қаржылық есептілік пайда мен залал арқылы әділ құн бойынша және әділ құн бойынша көрсетілген өзге де жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарын қоспағанда, нақты шығындар бойынша есепке алу қағидатына сәйкес дайындалды.

(г) Қаржылық есептілік деректерінің функционалдық валютасы және ұсыну валютасы

Компанияның функционалдық валютасы қазақстандық теңге болып табылады, өйткені Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы бола отырып, ол негізгі оқиғалардың және оларға катысы бар мән-жайлардың көпшілігінің экономикалық мәнін көрсетеді. Қазақстандық теңге сондай-ақ осы қаржылық есептіліктің деректерін ұсыну валютасы болып табылады.

Қаржылық есептіліктің барлық деректері тұтас мың теңгеге дейінгі дәлдікпен дөңгелектелді.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері

Төменде сипатталған есеп саясатының ережелері осы қаржылық есептілікте ұсынылған барлық есепті кезеңдерде қолданылды.

(а) Пайыздық кірістер мен шығыстар

Тиімді пайыздық мөлшерлеме

Пайыздық кірістер мен шығыстар пайданың немесе залалдың құрамында тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып көрсетіледі. «Тиімді пайыздық мөлшерлеме» - бұл қаржы құралының күтілетін қолданылу мерзімі ішінде:

- қаржы активінің жалпы баланстық құнына; немесе
- қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құнына дейін нақты ақша төлемдерінің болашақ ағындарын немесе түсімдерді дисконттайтын мөлшерлеме.

Сатып алғанған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған активтер болып табылмайтын қаржы құралдары бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу кезінде Компания осы қаржы құралының барлық шарттық талаптарын назарға ала отырып, бірақ күтілетін кредиттік залалдарды есепке алмай, ақша қаражатының болашақ ағынын бағалайды. Сатып алғанған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері үшін кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме күтілетін кредиттік залалдарды қоса алғанда, ақша қаражатының күтілетін болашақ ағындарының шамасын пайдалана отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу мәміле бойынша шығындарды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын төленген немесе алғанған сыйақылар мен сомаларды қамтиды. Мәміле бойынша шығындар қаржы активін немесе қаржылық міндеттемені сатып алуға немесе шығаруға тіkelей қатысты қосымша шығындарды қамтиды.

Амортизацияланған құн және жалпы баланстық құн

Қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің «амортизацияланған құны» - бұл бастапқы тану кезінде қаржылық актив немесе қаржылық міндеттеме бағаланатын сома минус борыштың негізгі сомасының шотына төлемдер, плюс немесе минус тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген өтеу мерзімі басталған кезде көрсетілген бастапқы сома мен төлеуге берілетін сома арасындағы айырманың жинақталған амортизациясының шамасы, және қаржылық активтерге қатысты залалдарға арналған

бағалау резервін ескере отырып түзетілген. Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын «қаржы активінің жалпы баланстық құны» - бұл залалдарға арналған бағалау резервінің шамасына түзетуге дейінгі қаржы активінің амортизацияланған құны.

Пайыздық кіріс пен шығысты есептегу

Қаржылық актив немесе қаржылық міндеттеме бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеме қаржылық активті немесе қаржылық міндеттемені бастапқы тану кезінде есептеледі. Пайыздық кіріс пен шығысты есептеу кезінде тиімді пайыздық мөлшерлеме активтің жалпы баланстық құнының (актив кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кезде) немесе міндеттеменің амортизацияланған құнының шамасына қолданылады. Тиімді пайыздық мөлшерлеме нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруін көрсету мақсатында өзгермелі пайыздық мөлшерлемесі бар құралдар бойынша ақша қаражатының ағынын мерзімді қайта бағалау нәтижесінде қайта қаралады.

Алайда бастапқы танудан кейін кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс қаржы активінің амортизацияланған құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы есептеледі. Егер қаржы активі енді кредиттік-құнсызданған болып табылмаса, онда пайыздық кірісті есептеу қайтадан жалпы баланстық құн негізінде жүргізіледі.

Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс қаржы активінің амортизацияланған құнының шамасына кредиттік тәуекелді ескере отырып түзегілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы есептеледі. Мұндай активтер бойынша пайыздық кірісті есептеу, егер олар бойынша кредиттік тәуекел кейіннен азайса да, жалпы баланстық құн негізінде жүзеге асырылмайды.

Қандай жағдайларда қаржы активтері кредиттік-құнсызданған болып табылатыны туралы ақпарат 3(б)(iv) ескертпеде берілген.

Ақпарат беру

Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген, пайда немесе залал және өзге де жиынтық кіріс туралы есепте ұсынылған пайыздық кірістер мыналарды қамтиды:

- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер;
- басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы құралдары бойынша пайыздық кірістер.

Пайда немесе залал және өзге де жиынтық кіріс туралы есептің «өзге пайыздық кірістері» бабы пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес борыштық қаржы активтері бойынша пайыздық кірістерді қамтиды.

Пайда немесе залал және өзге де жиынтық табыс туралы есепте ұсынылған пайыздық шығыстар мыналарды қамтиды:

- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер бойынша пайыздық шығыстар.

(6) Қаржылық активтер және қаржылық міндеттемелер

(i) Қаржы құралдарын жіктегу

Бастапқы тану кезінде қаржы активі не амортизацияланған құн бойынша, не өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша, не пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржы активі, егер ол төмендегі екі шартқа да жауап берсе және Компанияның қалауы бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелмеген жағдайдаған амортизацияланған құн бойынша бағаланады:

- актив бизнес-модель шеңберінде ұсталады, оның мақсаты шартта көзделген ақша қаражатының ағынын алу үшін активтерді ұстап қалу болып табылады; және

- қаржы активінің шарттық талаптарында белгіленген мерзімде борыштың негізгі сомасын және негізгі соманың өтелмеген болігіне есептелген пайыздарды төлеуді ғана білдіретін ақша қаражаты ағындарының туындауы көзделген.

Борыштық құрал, егер ол төмендегі екі шартқа да сай келген және Компанияның қалауы бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелмеген жағдайда ғана, басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланады:

- актив бизнес-модель шенберінде ұсталады, оның мақсатына шартта көзделген ақша қаражатының ағынын алу арқылы да, қаржы активтерін сату арқылы да қол жеткізіледі; және
- қаржы активінің шарттық талаптарында белгіленген мерзімде борыштың негізгі сомасын және негізгі соманың өтелмеген болігіне есептелген пайыздарды төлеуді ғана білдіретін ақша қаражаты ағындарының туындауы көзделген.

Озге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша пайда мен залал амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша сияқты пайда немесе залал құрамында танылатын мынадай баптарды қоспағанда, өзге жиынтық кіріс құрамында танылады:

- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық табыстар;
- қутілетін кредиттік залалдар және құнсызданудан болған залалдардың қалпына келтірілген сомалары; және
- валюта бағамдарының өзгеруінен пайда немесе залал.

Басқа жиынтық кіріс, бұрын өзге жиынтық кіріс құрамында танылған жинақталған пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активін тану тоқтатылған кезде меншікті капитал құрамынан пайда немесе залал құрамына қайта жіктеледі.

Барлық өзге қаржы активтері пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Бұдан басқа, бастапқы тану кезінде Компания өз қалауы бойынша кейіннен қайта жіктеу құқығынсыз амортизацияланған құн бойынша немесе, егер бұл есептік сәйкесіздікті жоюға немесе едәуір дәрежеде азайтуға мүмкіндік берсе, басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалау үшін өлшемдерге жауап беретін қаржы активін пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағалау санатына жіктей алады.

Бизнес-модельді бағалау

Компания қаржы құралдарының портфелі деңгейінде активті ұстап тұратын бизнес-модельдің мақсатына бағалау жүргізеді, өйткені бұл бизнесі басқару тәсілін және ақпараттың басшылыққа қалай берілетінін жақсы көрсетеді.

Компания мынадай ақпаратты талдайды:

- Портфельді басқару үшін белгіленген саясаттар мен мақсаттар, сондай-ақ көрсетілген саясаттарды практикада іске асыру. Атап айтқанда, басқару стратегиясы шартта көзделген пайыздық кірісті алуға, пайыздық мөлшерлемелердің белгілі бір құрылымын ұстап тұруға, қаржы активтерін өтеу мерзімдерінің осы активтерді қаржыландыру үшін пайдаланылатын қаржылық міндеттемелерді өтеу мерзімдеріне сәйкестігін қамтамасыз етуге немесе активтерді сату арқылы ақша қаражаты ағындарын іске асыруға бағдарланған ба.
- Портфельдің нәтижелілігі қалай бағаланады және бұл ақпарат Компания басшылығының назарына қалай жеткізіледі.
- Бизнес-модельдің (және осы бизнес-модель шенберінде ұсталатын қаржы активтері) нәтижелілігіне әсер ететін тәуекелдер және осы тәуекелдерді басқару қалай жүзеге асырылады.

- Портфельді басқаруға жауапты менеджерлерге сыйақы қалай жүзеге асырылады (мысалы, бұл сыйақы көрсетілген активтердің әділ құнына немесе шартта көзделген активтер бойынша алынған ақша қаражаты ағындарына байланысты ма).
- Өткен кезеңдерде сатудың жиілігі, қолемі және туында мерзімі, мұндай сатудың себептері, сондай-ақ сатудың болашақ деңгейіне қатысты күтулер. Алайда сату деңгейлері туралы ақпарат оқшауланған түрде емес, Компания мәлімдеген қаржы активтерін басқару мақсатына қалай қол жеткізілетінін және ақша қаражаты ағындарының қалай іске асырылатынын бірыңғай тұтас талдау шенберінде қаралады.

Сауда үшін ұсталатын немесе басқарулыу әділ құн негізінде жүзеге асырылатын және нәтижелілігі бағаланатын қаржы активтері пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланады, ейткені олар шартта көзделген ақша қаражатының ағынын алу мақсатында да, шартта көзделген ақша қаражатының ағынын алу мақсатында да, сондай-ақ қаржы активтерін сату мақсатында да ұсталмайды.

Шартта көзделген ақша қаражатының ағыны тек қана негізгі сома мен пайыздарды төлеу болып табылатындығын бағалау

Осы бағалаудың мақсаттары үшін «негізгі сома» оны бастапқы тану кезінде қаржы активінің әділ құны ретінде айқындалады. «Пайыздар» ақшаның уақытша құны үшін, белгілі бір уақыт кезеңі ішінде өтелмеген негізгі сомаға қатысты кредиттік тәуекел үшін және кредиттеуге байланысты басқа да негізгі тәуекелдер мен шығындар (мысалы, өтімділік тәуекелі мен әкімшілік шығындар) үшін өтеу ретінде айқындалады, сондай-ақ пайда маржасын қамтиды.

Шартта көзделген ақша қаражатының ағындары негізгі соманың негізгі сомасын және негізгі соманың өтелмеген бөлігіне («SPPI критерий») пайыздарды төлеу болып табылатындығын бағалау кезінде Компания қаржы құралының шарттық талаптарын талдайды. Бұл қаржы активі бойынша шарттың талаптарында шарт бойынша ақша қаражаты ағындарының мерзімін немесе сомасын қаржы активі талданатын талапты қанағаттандырмайтындей өзгертуі мүмкін қандай да бір талап көзделгенін бағалауды қамтиды. Бағалау жүргізу кезінде Компания:

- ақша қаражаты ағындарының мерзімін немесе сомасын өзгертуі мүмкін шартты оқигаларды;
- тұтқыш (левередж) әсері бар жағдайларды;
- мерзімінен бұрын өтеу және қолданылу мерзімін ұзарту туралы шарттарды;
- Компанияның талаптарын белгілі бір активтер бойынша ақша ағындарымен шектейтін шарттарды (мысалы, «регресс құқығынсыз» активтер);
- ақшаның уақытша құны үшін өтемді өзгертуге әкеп соғатын шарттар - мысалы, пайыздық мөлшерлемелерді мерзімді негізде қайта қарауды назарға алады.

Қайта жіктеу

Бастапқы танудан кейін қаржы активтерін жіктеу, Компания қаржы активтерін басқару жөніндегі өзінің бизнес-моделін өзерткеннен кейінгі кезеңнен басқасында өзгермейді.

(ii) Тануды тоқтату

Қаржы активтері

Компания осы активтен ақша қаражатының ағынына шартта көзделген құқықтардың қолданылу мерзімі аяқталған не ол мәміле нәтижесінде осы активтен ақша қаражатының ағынын алу құқығын берген сәтте қаржы активін тануды тоқтатады, басқа тарапқа іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайдалар берілетін осы қаржы активіне меншік құқығымен байланысты немесе Компания бермейтін не осы қаржы активіне меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы сақтайды және осы қаржы активіне бақылауды сақтамайды.

Қаржылық активті тану тоқтатылған кезде активтің балансы құны (немесе танылуы тоқтатылған активтің бір бөлігіне бөлінген балансы құны) және (i) алынған өтем (өзіне қабылданған жаңа міндеттеменің шамасын шегергендегі алынған жаңа активтің шамасын қоса алғанда) және (ii) өзге жиынтық кіріс құрамында танылған кез келген жинақталған пайда немесе залал сомасы арасындағы айырма пайданың немесе залалдың құрамында танылады.

Компанияның қалауы бойынша басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалау санатына жіктелген үлестік инвестициялық бағалы қағаздар бойынша өзге жиынтық кіріс құрамында танылған пайда/залалдың кез келген жинақталған сомасы осындай бағалы қағаздарды тану тоқтатылған кезде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайды.

Компания шарттары бойынша қаржылық жағдай туралы есепте танылған активтерді беретін мәмілелер жасайды, бірақ бұл ретте не берілген активтерге меншік құқығымен байланысты барлық немесе іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайданы не олардың бір бөлігін өзінде сақтайды. Мұндай жағдайларда берілген активтерді есепте тану тоқтатылмайды. Мұндай мәмілелердің мысалдары қарызға бағалы қағаздар мен «РЕПО» мәмілесін беру болып табылады.

Компания қаржы активіне меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы өзінде сақтайтын да, беретін де және берілген активке бақылауды сақтайтын мәмілелерде ол берілген активтің құнын өзгерту тәуекеліне Компанияның ұшырау дәрежесі ретінде айқындалатын активке қатысады жалғастырган дәрежеде активті тануды жалғастырады.

Қаржылық міндеттемелер

Компания ол бойынша шарттық міндеттемелер орындалған, күші жойылған немесе тоқтатылған кезде қаржылық міндеттемені тануды тоқтатады.

(iii) Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің шарттарын түрлендіру

Қаржылық активтер

Егер қаржы активінің шарттары өзгеретін болса, Компания осындай түрлендірілген актив бойынша ақша қаражатының ағынының айтарлықтай айырмашылығы бар-жоғын бағалайды. Егер ақша қаражатының ағыны айтарлықтай өзгеше болса («талаптардың едәүір түрлендірілуі»), онда шартта көзделген бастапқы қаржы активі бойынша ақша қаражатының ағынына құқықтар аяқталды деп есептеледі. Бұл жағдайда бастапқы қаржы активін тану тоқтатылады және жаңа қаржы активі әділ құн бойынша есепте және мәміле бойынша тиісті шығындарды қосқанда танылады. Түрлендіру шенберінде туындаған комиссиялық сыйақының алынған сомалары есепте мынадай түрде танылады:

- жаңа активтің әділ құнын айқындау кезінде ескерілетін комиссиялық сыйақы сомалары, сондай-ақ мәміле бойынша тиісті шығындарды өтеуді білдіретін комиссиялық сыйақы сомалары осы активтің бастапқы бағалаудына енгізіледі; және
- комиссиялық сыйақының өзге сомалары пайданың немесе залалдың құрамында тануды тоқтатудан түсken пайданың немесе залалдың бір бөлігі ретінде танылады.

Қолда бар қаржы активтері немесе қаржылық міндеттемелер бойынша ақша қаражаты ағындарының шамасының өзгеруі, егер олар шарттың ағымдағы талаптарының салдары болып табылса, егер тиісті кредит беру шарты Компанияның пайыздық мөлшерлемелерді өзгерту мүмкіндігін көздесе, талаптардың түрлендірілуі болып есептелмейді.

Компания шарттардың түрлендірілуі елеулі болып табылатындығына сандық және сапалық бағалау жүргізеді, яғни бастапқы қаржы активі бойынша ақша қаражатының ағыны мен оның түрлендірілген немесе ауыстырылған қаржы активі бойынша ақша қаражатының ағыны айтарлықтай айырмашылығы бар ма? Компания сапалық факторларды, сандық факторларды және сапалық және сандық факторлардың жиынтық әсерін талдай отырып, жағдайларды түрлендірудің маңыздылығы түрлісінан сандық және сапалық бағалау жүргізеді. Егер ақша қаражатының ағыны айтарлықтай өзгеше болса, онда шартта көзделген бастапқы қаржы активі бойынша ақша қаражатының ағынына құқыктар аяқталды деп есептеледі. Осы бағалауды жүргізу кезінде Компания ұқсастық бойынша қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтатуға қатысты нұсқауларды басшылыққа алады.

Егер түрлендіру қарызы алушының қаржылық қыындықтарына байланысты болса, онда мұндай түрлендірудің мақсаты, әдетте, бастапқы шарттардан айтарлықтай өзгеше жағдайларда жана активті құру (беру) емес, шарттың бастапқы талаптарына сәйкес активтің құнын барынша ықтимал сомада өтеу болып табылады. Егер Компания қаржы активін қолданыстағы шартта көзделген ақша қаражаты ағындарының бір бөлігін кешіруге әкелетіндей етіп түрлендіруді жоспарласа, онда ол осы активтің бір бөлігін түрлендіру жүргізілгенге дейін есептен шығару керектігін талдауға тиіс (төменде есептен шығаруға қатысты саясатты қараныз). Бұл тәсіл сандық бағалау нәтижесіне әсер етеді және мұндай жағдайларда тиісті қаржы активін тануды тоқтату үшін критерийлердің әдетте сақталмауына әкеп соғады. Компания сондай-ақ шарттардың түрлендірілуі едәуір болып табылатындығына сапалы бағалау жүргізеді.

Егер амортизацияланған құн бойынша немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активінің шарттарын түрлендіру осы қаржы активін тануды тоқтатуға әкеп соқпаса, онда Компания осы актив бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, осы активтің жалпы баланстық құнын қайта есептейді және пайда немесе залал құрамындағы түрлендіруден пайда немесе залал ретінде таниды. Өзгермелі пайыздық мөлшерлемесі бар қаржы активтеріне қатысты түрлендіруден түсken пайданы немесе залалды есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме түрлендіруді жүргізу сәтіндегі ағымдағы нарықтық жағдайларды көрсету үшін түзетіледі. Осындай түрлендіру шенберінде туындаған жұмысалған шығындар немесе төленген комиссиялар және алынған комиссиялардың сыйакылар түрлендірілген қаржы активінің жалпы баланстық құнын түзетеді және түрлендірілген қаржы активінің қалған қолданылу мерзімі ішінде амортизацияланады.

Қаржылық міндеттемелер

Компания қаржылық міндеттемені мойындауды, оның шарттары түрлендірілген міндеттеме бойынша ақша қаражаты ағындарының шамасы айтарлықтай өзгеретіндей өзгеретін жағдайда тоқтатады. Бұл жағдайда түрлендірілген шарттары бар жана қаржылық міндеттеме әділ құн бойынша танылады. Бұрынғы қаржылық міндеттеменің баланстық құны мен жана қаржылық міндеттеменің түрлендірілген талаптармен құны арасындағы айырма пайда немесе залал құрамында танылады. Төленген өтем, егер бар болса, берілген қаржылық емес активдерді және жана түрлендірілген қаржылық міндеттемені қоса алғанда, өзіне қабылданған міндеттемелерді қамтиды.

Компания сапалық факторларды, сандық факторларды және сапалық және сандық факторлардың жиынтық әсерін талдай отырып, жағдайларды түрлендірудің маңыздылығы түрлісінан сандық және сапалық бағалау жүргізеді. Компания мынадай сапалық факторлардың негізінде шарттарды түрлендіру елеулі болып табылады деген қорытындыға келеді:

- қаржылық міндеттемелер валютасының өзгеруі;
- қамтамасыз ету түрін немесе міндеттеме сапасын арттырудың басқа да құралдарын өзгерту.

Егер бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған алынған комиссиялық сыйақыны шегергендеңі комиссиялық сыйақыны төлеуді қоса алғанда, жаңа шарттарға сәйкес ақша қаражаты ағындарының келтірілген құны бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған құнынан кем дегенде 10% ерекшеленетін болса, сандық бағалау жүргізу мақсаттары үшін шарттар айтарлықтай ерекшеленеді деп есептеледі.

Егер қаржылық міндеттеменің шарттарын түрлендіру оны тануды тоқтатуға әкеп соқпаса, онда міндеттеменің амортизацияланған құны бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша ақша қаражатының түрлендірілген ағындарын дисконттау жолымен қайта есептеледі және нәтижесінде туындаған айырма пайда немесе залал құрамындағы түрлендіруден пайда немесе залал ретінде танылады. Өзгөрмелі пайыздық мөлшерлемесі бар қаржылық міндеттемелерге қатысты түрлендіруден түскен пайданы немесе залалды есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме түрлендіруді жүргізу сәтіндегі ағымдағы нарықтық жағдайларды көрсету үшін түзетіледі. Түрлендіру шенберінде туындаған жұмсалған шығындар немесе төленген комиссиялар міндеттеменің баланстық құнын түзету ретінде танылады және құрал бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемені қайта есептеу жолымен түрлендірілген қаржылық міндеттеменің қолданылуының қалған мерзімі ішінде амортизацияланады.

(iv) Құнсыздану

Сондай-ақ 4-ескертпені қараңыз.

Компания пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын борыштық құрал болып табылатын қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған бағалау резервін таниды.

Компания күтілетін кредиттік залалдарға арналған бағалау резервтерін, олар бойынша резерв сомасы 12 айлық күтілетін кредиттік залалдарға тең болатын мынадай құралдарды қоспағанда, бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада таниды:

- есепті құнгі жағдай бойынша кредиттік тәуекелі тәмен борыштық инвестициялық бағалы қағаздар; және
- кредиттік тәуекел бастапқы танылған кезден бастап айтарлықтай артпаған басқа да қаржы құралдары.

Компания борыштық инвестициялық бағалы қағаздың кредиттік рейтингі әлемде жалпы қабылданған «инвестициялық сапа» рейтингіне сәйкес келсе, оның кредиттік тәуекелі тәмен деп санайды.

12 айлық күтілетін кредиттік залалдар - бұл есепті құннен кейін 12 ай ішінде болуы мүмкін қаржы құралы бойынша дефолт оқигалары салдарынан күтілетін кредиттік залалдардың бір бөлігі. 12 айлық күтілетін кредиттік залалдар танылатын қаржы құралдары «1-сатыдағы» қаржы құралдарына жатады.

Бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар оның барлық күтілетін қолданылу мерзімі ішінде қаржы құралы бойынша дефолттың барлық ықтимал оқигалары нәтижесінде күтілетін кредиттік залалдар ретінде айқындалады. Бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар танылатын сатып алғынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған активтер болып табылмайтын қаржы құралдары «2-сатыдағы» (егер қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекел оны бастапқы таныған сәттен бастап едәуір артқан жағдайда, бірақ қаржы құралы кредиттік-құнсызданған болып табылмайды) және «3-сатыдағы» (егер қаржы құралы кредиттік құнсызданған болып табылса) қаржы құралдарына жатады.

Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау

Күтілетін кредиттік залалдар дефолттың басталу ықтималдығы дәрежесі бойынша мөлшерленген кредиттік залалдарды есептік бағалауды білдіреді. Олар былайша бағаланады:

- *есепті күнгі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын қаржы активтеріне қатысты:* ақшалай қаражаттың барлық күтілетін жетіспеушіліктерінің келтірілген құны ретінде (яғни шартқа сәйкес Компанияға тиесілі ақша қаражаты ағындары мен Компания алуды күттетін ақша қаражаты ағындарының арасындағы айырма);
- *есепті күнгі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылатын қаржы активтеріне қатысты:* активтердің жалпы баланстық құны мен ақша қаражатының болашақ есептік ағындарының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде айқындалады.

Қайта құрылымдалған қаржы активтері

Тараптардың көлісімі бойынша қаржы активінің талаптары қайта қаралған немесе қаржы активінің талаптары түрлендірілген немесе қарыз алушының қаржылық қындықтары себебінен қолданыстағы қаржы активін жаңасымен ауыстырган жағдайда осы қаржы активін тануды тоқтату қажеттілігі түрғысынан бағалау жүргізіледі және күтілетін кредиттік залалдар мынадай түрде бағаланады:

- Егер күтілетін қайта құрылымдау қолданыстағы активті тануды тоқтатуға әкеп соқпаса, онда түрлендірілген қаржы активі бойынша күтілетін ақша қаражатының ағыны қолданыстағы актив бойынша ақша қаражатын алмау сомасының есебіне енгізіледі (4-ескертпеге қараңыз).
- Егер күтілетін қайта құрылымдау қолданыстағы активті тануды тоқтатуға әкеп соғатын болса, онда жаңа активтің күтілетін әділ құны оны тануды тоқтату сәтінде қолданыстағы актив бойынша ақша қаражатының түпкілікті ағыны ретінде қаралады. Бұл сома қолданыстағы қаржы активі бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, есепті күнге дейін тануды тоқтатудың күтілетін күнінен бастап кезең үшін дисконттаратын қолданыстағы қаржы активі бойынша ақша қаражатын алмау сомасының есебіне енгізіледі.

Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Әрбір есепті күнге Компания амортизацияланған құн бойынша ескерілетін қаржы активтерін және басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін борыштық қаржы активтерін олардың кредиттік құнсыздануы мәніне бағалауды жүргізеді. Қаржы активі осындай қаржы активі бойынша ақша қаражатының болашақ есеп айрысу ағынына теріс әсер ететін бір немесе бірнеше оқиғалар болған кезде «кредиттік-құнсызданған» болып табылады.

Қаржы активінің кредиттік құнсыздануының күнінде, атап айтқанда, мынадай байқалатын деректер болып табылады:

- қарыз алушының немесе эмитенттің елеулі қаржылық қындықтары;
- дефолт немесе төлем мерзімін кешіктіру сияқты шарттың талаптарын бұзу;
- Компанияның қарызды немесе аванстық төлемді өзге жағдайларда қарамайтын шарттармен қайта құрылымдауы;
- қарыз алушының банкроттығы немесе өзге де қаржылық қайта ұйымдастырылуы ықтималдығының туындауы; немесе
- қаржылық қындықтар нәтижесінде бағалы қағаз үшін белсенді нарықтың жоғалуы.

Каржы жағдайы туралы есепте күтілетін кредиттік залалдарга бағалау резервін ұсыну

Күтілетін кредиттік залалдарға арналған бағалау резервінің сомалары қаржылық жағдай туралы есепте мынадай түрде берілген:

- *амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері:* осы активтердің жалпы баланстық құнының азауы ретінде;

- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құралдар: залалдарға арналған бағалау резерві қаржылық жағдай туралы есепте танылмайды, өйткені осы активтердің баланстық құны олардың әділ құны болып табылады. Алайда залалдарға арналған бағалау резервінің шамасы әділ құн өзгерістері резервінің құрамында ашылады және танылады.

Eсептен шыгару

Кредиттер мен борыштық бағалы қағаздар оларды өтеуге негізделген күтулер болмаған кезде есептен шығарылуға жатады (ішінана немесе толық сомада). Әдетте, бұл Компания қарызы алушының есептен шығаруға жататын берешек сомасын өтеу үшін жеткілікті көлемде ақша қаражатының ағынын шоғырландыра алатын активтері немесе табыс көздері жок екенін анықтайтын жағдай. Осы бағалау әрбір актив үшін жеке орындалады.

Бұрын есептен шығарылған сомаларды өтеу пайда немесе залал және өзге де жиынтық кіріс туралы есепте «борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдар» бабында көрсетіледі.

Есептен шығарылған қаржылық активтерге қатысты Компания тиесілі сомаларды өтеу жөніндегі саясатқа сәйкес берешекті өндіріп алу жөніндегі қызметті жүзеге асыруды жалғастыра алады.

(в) Шетел валютасындағы операциялар

Шетел валютасындағы операциялар операциялар жасалған күні қолданыста болған валюта бағамдары бойынша Компанияның функционалдық валютасына аударылады. Есепті күнгі жағдай бойынша шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылады. Монетарлық активтермен және міндеттемелермен операциялардан пайда немесе залал тиімді мөлшерлеме бойынша есептелген шамаға түзетілген кезеңнің басындағы жағдай бойынша функционалдық валютадағы амортизацияланған құн мен кезеңнің ішіндегі төлемдердің және есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылған шетел валютасындағы амортизацияланған құны арасындағы айырманы білдіреді.

Әділ құны бойынша бағаланатын шетел валютасында көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер әділ құнды айқындау күніне қолданыста болған валюта бағамдары бойынша функционалдық валютаға аударылылады. Шетел валютасында көрсетілген және нақты шығындар бойынша көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер операция жасалған күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылылады.

(г) Сақтандыру шарттары

(i) Шарттарды жіктеву

Егер белгілі бір ықтимал болашақ оқиға («сақтандыру жағдайы») сақтанушыға немесе өзге бенефициарға теріс әсер еткен жағдайда, Компания өзіне екінші тараптың (бұдан әрі «сақтанушы») елеулі сақтандыру тәуекелін қабылдайтын шарттар сақтанушыға немесе басқа бенефициарға өтеуге келісе отырып, сақтандыру шарттары ретінде жіктеледі. Сақтандыру тәуекелі - бұл қаржылық тәуекелден өзгеше тәуекел. Қаржылық тәуекел - бұл болашақта бір немесе бірнеше белгілі бір сыйақы мөлшерлемелерінің, бағалы қағаздар құнының, тауарларға бағаның, валюталық бағамның, бағалар немесе мөлшерлемелер индексінің, кредиттік рейтингтің немесе кредиттік индекстің немесе қаржылық емес айнымалылар жағдайында мұндай айнымалылар сақтандыру шартының тарапына тән болып табылмайтын өзге де айнымалылардың ықтимал өзгеріс тәуекелі. Сақтандыру шарттары бойынша белгілі бір қаржылық тәуекел де берілуі мүмкін.

Сақтандыру тәуекелі, егер сақтандыру жағдайы Компанияның едәуір қосымша сақтандыру сыйлықақыларын төлеу қажеттілігіне әкеп соктыруы мүмкін болған жағдайдағанда елеулі болып табылады. Шарт ол осында деп танылған сэттөн бастап және осы шарт бойынша барлық құқықтар мен міндеттемелер орындалғанға немесе аяқталғанға дейін сақтандыру шарты ретінде жіктеледі.

Сақтанушыдан Компанияға сақтандыру тәуекелінің ауысуы елеусіз болып табылатын сақтандыру шарттары қаржы құралдары ретінде жіктеледі.

(ii) Сақтандыру шарттарын тану және бағалау

Сыйлықақылар

Жалпы сақтандыру бойынша есептелген сыйлықақылар олардың келесі есепті кезенге тұтастай немесе ішінара қатысы бар-жоғына қарамастан, ағымдағы жылы құшіне енетін сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақыларын қамтиды. Сыйлықақылар делдалдар комиссиясын қамтитын жалпы сомамен ұсынылған және сыйлықақылар бойынша салықтар мен алымдарды қамтымайды. Алынған сыйлықақылардың жұмыс істеген бөлігі табыс ретінде танылады. Сыйлықақылар сақтандырылатын тәуекел құрылымы негізінде сақтандыру кезеңі ішінде сақтандыру жабыны басталған күннен бастап еңбек сінірген деп танылады. Қайта сақтандыруға берілген сыйлықақылар қайта сақтандыру жөніндегі қызмет құрылымына сәйкес шығыстар ретінде танылады. Қайта сақтандыруға берілген, танылмайтын сыйлықақылардың бір бөлігі алдын ала төлем ретінде қаралады.

Еңбек сінірілмеген сыйлықақылар бойынша резерв

Еңбек сінірілмеген сыйлықақылар бойынша резерв қабылданған жалпы сыйлықақылардың бір бөлігін білдіреді, ол келесі немесе кейінгі қаржы жылдарында табыс табады деп күтілуде, пропорционалды әдісті пайдалана отырып, әрбір сақтандыру шарты үшін жеке есептеледі. Резерв сақтандыру шартымен жабылатын кезең ішінде тәуекел дәрежесінің кез келген өзгерісін көрсету үшін қажет болған жағдайда түзетіледі.

Наразылықтар

Наразылықтар төленбеген наразылықтар бойынша резервтегі өзгерістермен бірге қаржы жылы ішінде төленген талаптарды реттеу жөніндегі шағымдар мен шығыстардан тұрады.

Төленбеген наразылықтар мәлімделгеніне немесе болмағанына қарамастан, есепті күнге келтірілген, бірақ төленбеген барлық талаптарды түпкілікті реттеу бойынша бағалау шығыстары шегінде Компания құрган резервтерден, сондай-ақ наразылықтарды реттеу бойынша тиісті ішкі және сыртқы шығындардан тұрады. Төленбеген наразылықтар наразылықтарды реттеу жөніндегі рәсімдердегі өзгеріс, заңнамадағы өзгерістер, өткен тәжірибе мен үрдістер сияқты ішкі және сыртқы болжанатын факторлардың әсерін назарға ала отырып, болған, бірақ әлі де мәлімделмеген наразылықтар үшін жеке наразылықтарды бағалау және резервтер құру есебінен қалыптастырылады. Төленбеген наразылықтар бойынша резервтер дисконтталмайды.

Басшылық наразылықтар бойынша брутто резервтер және қайта сақтандыру есебінен байланысты өтемақылар қазіргі сәттегі ақпараттың негізінде дұрыс көрсетілген деп санаса да, түпкілікті міндеттеме кейінгі ақпараттың пайда болуы мен оқигалардың туындауы нәтижесінде өзгеретін болады және құрылған резервтің елеулі түзетулеріне әкеп соғуы мүмкін. Өткен кезеңдерде қалыптастырылған наразылықтар бойынша резервтердің сомалары бойынша түзетулер осында түзетулер жүргізілген кезеңде қаржылық есептілікте көрсетіледі және егер елеулі болып табылса, жеке ашылады. Пайдаланылатын әдістер мен жүргізілген бағалау тұракты негізде қайта қаралады.

(iii) Шығыс қайта сақтандыру бойынша активтер

Компания тәуекелдерді әртараптандыру жолымен өзінің таза әлеуетті залалын шектеу мақсатында кәдімгі қызмет барысында қайта сақтандыруды жүргізеді. Қайта сақтандыру жөніндегі шарттарды жасасу нәтижесінде туындастырылған активтер, міндеттемелер, кірістер мен шығыстар тиісті сақтандыру шарттары бойынша тиісті активтерден, міндеттемелерден, кірістер мен шығыстардан бөлек ескеріледі, өйткені қайта сақтандыру жөніндегі келісімдер Компанияны оның сақтанушылар алдындағы тікелей міндеттемелерінен босатпайды.

Елеулі сақтандыру тәуекелін беруге әкелегін шарттар бойынша құқықтарға ғана қайта сақтандыру бойынша активтер ретінде ескеріледі. Қомакты сақтандыру тәуекелі берілмейтін шарттар бойынша құқықтар қаржы құралдары ретінде ескеріледі.

Қайта сақтандыру бойынша берілген сақтандыру сыйлықақылары тиісті сақтандыру шарттары бойынша сыйлықақыларды тану негіздеріне сәйкес келетін негізденгі шығыстар ретінде танылады. Жалпы сақтандыру бойынша қайта сақтандыру бойынша сыйлықақылар қайта сақтандырылатын тәуекелдердің күтілетін сипаты негізінде қайта сақтандыруды жабудың қолданылу кезеңі ішіндегі шығыстарға жатқызылады. Қайта сақтандыру бойынша берілген сыйлықақылардың жұмсалмаған бөлігі қайта сақтандыру жөніндегі активтерге енгізіледі.

Қайта сақтандыру бойынша активтер ретінде танылған сомалар тиісті сақтандыру шарттарына қатысты қолда бар резервтерді бағалау негізінде бағаланады.

Қайта сақтандыру бойынша активтер төленген талаптарға қатысты қайта сақтандыруши компаниялардан алынатын өтемдерді қамтиды. Олар қаржылық жағдай туралы есептегі сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі ретінде жіктеледі.

Шарттың қолданылу мерзімі өткеннен кейін қайта сақтандырушыға төленетін таза сома осындай шарттар бойынша өз құқықтарына қатысты Компания таныған қайта сақтандыру активтерінен аз болуы мүмкін.

Қайта сақтандыру бойынша активтер әрбір есепті күнге құнсыздану мәніне бағаланады. Активті бастапқы танудан кейін болған оқиға нәтижесінде Компания барлық соманы алуға өтей алмайтыны және бұл оқиғаның Компания қайта сақтандырушыдан алтын сомага дұрыс бағалануы мүмкін әсері болатыны туралы объективті дәлел болған кезде актив құнсызданған болып есептеледі.

(iv) Сақтандыру шарттары бойынша комиссиялық шығыстар

Сақтандыру шарттары бойынша комиссиялық шығыстар сақтандыру агенттері мен брокерлеріне төленген комиссиялық сыйакы сияқты тікелей шығындарды және ұсыныстарды қарауға және сақтандыру полистерін шығаруға байланысты әкімшілік шығыстар сияқты жанама шығындарды қамтиды.

Комиссиялық шығыстар жұмсалуына қарай шығыстарға жатқызылады.

(v) Міндеттемелердің барабарлығын тексеру

Міндеттемелердің барабарлығын тексеру сақтандыру шарттары бойынша резервтердің барабар болып табылатынын айқындау мақсатында әрбір есепті күнге жүргізіледі. Залалдарды реттеу жөніндегі шығыстар және сақтандыру шарттары бойынша резервтер бойынша міндеттемелерді орындауға арналған активтерден инвестициялық кірістер сияқты ақша қаражатының және байланысты шығыстардың барлық болашақтағы келісімшарттық ағындарының ағымдағы үздік бағалауы көрсетілген тексеруді жүргізу кезінде пайдаланылады.

Тапшылық анықталған жағдайда қосымша резерв құрылады. Тапшылық жыл ішіндегі пайда немесе залал құрамында танылады.

(vi) Сақтандыру шарттары бойынша дебиторлық және кредиторлық берешек

Сақтанушылар, агенттер және қайта сақтандырушылар алдындағы берешек сомалары және сақтанушылар, агенттер мен қайта сақтандырушылар берешегінің сомалары қаржы құралдары болып табылады және сақтандыру шарттары бойынша резервке немесе қайта сақтандыру жөніндегі активтерге емес, сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық және кредиторлық берешек құрамына енгізіледі.

(д) Ақша қаражаты және олардың баламалары

Ақша қаражаты және олардың баламалары кассадағы ақша қаражатын, банктердегі ағымдағы шоттардағы келісімшарттық шектеулерден бос ақшаны, сондай-ақ әділ құнның өзгеруінің елеулі тәуекеліне ұшырамайтын және Компания қысқа мерзімді міндеттемелерді реттеу үшін пайдаланатын бастапқы өтеу мерзімі 3 айдан кем өтімділігі жоғары қаржы активтерін қамтиды. Ақша қаражаты және олардың баламалары қаржы жағдайы туралы есепте амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

(e) Банктердегі шоттар мен депозиттер

Компанияның үш айдан астам өтесінде әртүрлі банктердегі аванстар мен депозиттер түріндегі шоттарындағы қаражаты бар. Өтесінде әртүрлі тіркелген банктердегі қаражат кейіннен тиімді сыйақы мөлшерлемесінің әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Банктердегі шоттар мен депозиттер күтілетін кредиттік залалдар болған кезде шегеріле отырып көрсетіледі.

(ж) Негізгі құралдар

(i) Менинкіті активтер

Негізгі құралдардың объектілері амортизацияның жинақталған сомалары мен құнсызданудан болған шығындар шегеріле отырып, нақты құны бойынша көрсетіледі.

Егер негізгі құралдар объектісі ұтымды пайдаланудың әртүрлі мерзімі бар бірнеше компоненттерден тұратын жағдайда, мұндай компоненттер негізгі құралдардың жекелеген объектілері ретінде көрсетіледі.

(ii) Амортизация

Негізгі құралдар бойынша амортизация оларды ұтымды пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде біркелкі есептеу әдісі бойынша есептеледі және пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Амортизация объектінің сатып алған күннен бастап, ал шаруашылық тәсілмен тұрғызылған негізгі құралдар объектілері үшін - объектінің құрылышы аяқталған және оны пайдалануға дайын болған сәттен бастап есептеледі. Жер учаскелері бойынша амортизация есептелмейді. Негізгі құралдардың әртүрлі объектілерін ұтымды пайдалану мерзімдері мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

- Машиналар мен жабдықтар	3-4 жыл;
- Көлік құралдары	5 жыл;
- Материалдық емес активтер	3 жыл.

(з) Материалдық емес активтер

Сатып алынған материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған залалдарды шегере отырып, нақты шығындар бойынша қаржылық есептіліктегі көрсетіледі.

Арнайы бағдарламалық камтамасыз етуге арналған лицензияларды сатып алуға және оны енгізуге арналған шығындар тиісті материалдық емес активтің құнында капиталдандырылады.

Материалдық емес активтер бойынша амортизация оларды ұтымды пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде тозуды біркелкі есептеу әдісі бойынша есептеледі және пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Ұтымды пайдалану мерзімі бес жылды құрайды.

(и) Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Кейінге қалдырылған салық активтерінен өзгеше басқа қаржылық емес активтер құнсыздану белгілерінің болуы мәніне әрбір есептің күнгі жағдай бойынша бағаланады. Қаржылық емес активтердің өтелетін құны сату бойынша шығыстарды және пайдаланудан түсken құндылықтарды шегергенде әділ құнның ең көп шамасы болып табылады. Пайдаланудан болатын құндылықты айқындау кезінде ақша қаражатының болжамды болашақ ағындары ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және осы активке тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, олардың ағымдағы сәтке келтірілген құнына дисконтталады. Басқа активтермен шоғырланатын ақша қаражатынан айтарлықтай дәрежеде тәуелсіз ақша қаражатының ағынның туыннатпайтын актив үшін өтелетін құн актив тиесілі ақша қаражатын шоғырланыратын активтер тобы бойынша айқындалады. Құнсызданудан болған залал ақша қаражатын шоғырланыратын активтің немесе активтер тобының балансстық құны оның өтелетін құнынан асып кеткен кезде танылады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған барлық залалдар пайда немесе залал құрамында көрсетіледі және өтелетін құнды айқындау кезінде пайдаланылатын бағалауларда өзгерістер болған жағдайда ғана қалпына келтіруге жатады. Активтің құнсыздануынан болған кез келген залал, егер құнсызданудан болған залал қаржылық есептілікте көрсетілмессе, активтің баланстық құны осындай баланстық құннан аспайтын көлемде (амортизацияны және тозуды шегергенде) қалпына келтірілуге жатады.

(к) Резервтер

Резерв болған оқиға нәтижесінде Компанияда заңдық немесе негізделген міндеттеме туындаған және осы міндеттемені орындау үшін қаражатты бөлектеу қажет болуы ықтималдығы болған жағдайда қаржылық жағдай туралы есепте көрсетіледі. Егер мұндан міндеттеменің сомасы елеулі болса, онда резервтер ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және қолданылатын жерде осы міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, ақша қаражатының болжамды болашақ ағынын дисконттау жолымен айқындалады.

(л) Акционерлік капитал

(i) Қарапайым акциялар

Қарапайым акциялар меншікті капитал ретінде жіктеледі. Қарапайым акциялар мен акцияларға опциондарды шығаруға тікелей байланысты шығындар кез келген салық әсерін шегергендегі меншікті капиталдың азауы ретінде танылады.

(ii) Менишікті акцияларды сатып алу

Компания меншікті акцияларды сатып алған жағдайда, осы сатып алумен тікелей байланысты шығындарды қоса алғанда, төленген сома қаржылық есептілікте меншікті капиталдың азауы ретінде көрсетіледі.

(iii) Дивидендер

Компанияның дивидендерді жариялау және төлеу мүмкіндігі Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын реттеуге жатады.

Жай акциялар бойынша дивидендер қаржылық есептілікте бөлінбegen пайданы олардың жариялануына қарай пайдалану ретінде көрсетіледі.

(м) Салық салу

Табыс салығының сомасы ағымдағы салық сомасын және кейінге қалдырылған салық сомасын қамтиды. Табыс салығы өзге жынытық кіріс құрамында көрсетіледі операцияларға немесе тиісінше өзге жынытық кіріс құрамында немесе тікелей капитал құрамында көрсетіледі меншік иелерімен жасалатын операцияларға қатысты сомаларды қоспағанда, пайда немесе залал құрамында толық көлемде көрсетіледі.

Ағымдағы салық

Ағымдағы табыс салығы есепті күнгі жағдай бойынша қолданылған табыс салығы бойынша мөлшерлемелерді, сондай-ақ алдыңғы есепті жылдардағы табыс салығының сомасын нақтылау нәтижесінде туындаған міндеттемелер сомасын ескере отырып, бір жыл үшін салық салынатын пайданың болжамды мөлшерін негізге ала отырып есептеледі. Ағымдағы табыс салығы бойынша міндеттеменің есебіне дивидендермен байланысты туындаған салық міндеттемесінің шамасы да енгізіледі.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық оларды қаржылық есептілікте көрсету мақсаттары үшін айқындалатын активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен олардың салық базасы арасында туындейтын уақытша айырмаларға қатысты танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері пайдаланылмаған салық залалдарына, пайдаланылмаған салық кредиттеріне және шегерілетін уақытша айырмашылықтарға қатысты болашақ салық салынатын пайданы алу ықтимал шамада ғана танылады. Болашақ салық салынатын пайданың шамасы қалпына келтіруге тиісті салық салынатын уақытша айырмалардың шамасы негізінде айқындалады. Кейінге қалдырылған салық активтерінің шамасы әрбір есепті күнгі жағдай бойынша талданады және тиісті салық пайдасын өткізу ықтимал болып табылмайтын шамада азайтылады. Мұндай есептен шығару болашақ салық салынатын пайданы болу ықтималдығы артқан жағдайда қалпына келтірілуге жатады.

Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнгі жағдайда бағаланады және болашақ салық салынатын пайда осы кейінге қалдырылған салық активін өтеуге мүмкіндік беретін шамада танылады.

Кейінге қалдырылған салықтың шамасы есепті күнгі жағдай бойынша қолданыстағы немесе мәні бойынша қолданысқа енгізілген зандарға негізделе отырып, уақытша айырмашылықтарды қалпына келтіру сәтінде болашақта қолданылатын салық мөлшерлемелерін негізге ала отырып айқындалады. Кейінге қалдырылған салықты бағалау Компания есепті кезеңнің соңында активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын өтеуді немесе өтеуді жоспарлайтын тәсілге байланысты салықтық салдарды көрсетеді.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері, егер ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы ағымдағы салық активтерін есепке жатқызуды жүргізуге заңды бекітілген құқығы болған және бұл активтер мен міндеттемелер пайдаға салынатын салықтарға жататын жағдайда есептеледі. салық салынатын бір кәсіпорыннан бір ғана салық органды алатын не әртүрлі салық салынатын кәсіпорындардан, бірақ бұл кәсіпорындар ағымдағы салық міндеттемелері мен активтерін неттік негізде реттеуге ииетті немесе осы кәсіпорындардың салық активтерін сату олардың салық міндеттемелерін өтеумен бір мезгілде жүзеге асырылатын болады.

(н) Жалдау

Шарт жасалған сәтте Компания тұтастай шарттың немесе оның жекелеген компоненттерінің жалдау шарты болып табылатындығын бағалайды. Егер осы шарт бойынша өтеуге айырбастау үшін белгілі бір уақыт кезеңі ішінде сәйкестендірілген активтің пайдаланылуын бақылау құқығы берілсе, Шарт жалдау шарты болып табылады немесе жалдау компонентін қамтиды.

Компания жалға алушы ретінде

Жалға алу компоненті бар шарттың қолданылуы немесе түрлендірілуі басталған кезде Компания шартта көзделген өтемді оның оқшауланған мәміленің салыстырмалы бағасы негізінде жалға алушы әрбір компонентіне бөледі. Алайда, кейбір жылжымайтын мұлік объектілерін жалдау шарттарына қатысты Компания жалдау болып табылмайтын компоненттерді бөліп бермеу және жалдау компоненттері мен жалдау болып табылмайтын тиісті компоненттерді жалға берудің бір компоненті ретінде есепке алу туралы шешім қабылдады.

Компания пайдалану құқығы нысанындағы активті және жалға алу басталған күнгі жалдау жөніндегі міндеттемені таниды. Пайдалану құқығы нысанындағы актив бастапқыда бастапқы құны бойынша бағаланады, жалдау төлемдерінің шамасына түзетіле отырып, жалдау бойынша міндеттеменің бастапқы шамасын құрайтын бастапқы тікелей шығындарға және шығындардың бағалау шамасына ұлғайтылған, жалға алу басталған күнгі немесе осындау күнгі дейін жасалған базалық активті бөлшектеу және орнын ауыстыру, базалық активті немесе учаскені қалпына келтіру кезінде туындастырын жалға алу бойынша алынған ынталандырушы төлемдерді шегере отырып, ол орналасқан жерде орналастырылады.

Кейіннен есепке алу кезінде пайдалану құқығы нысанындағы актив жалдау шартына сәйкес базалық активке меншік құқығы Компанияға жалдау мерзімінің сонына дейін берілген немесе егер пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құны Компанияның сатып алуға опционды орындаудың көрсетегін жағдайларды қоспағанда, жалдау басталған күннен бастап және жалдау мерзімі аяқталғанға дейін желілік әдіспен амортизацияланады. Мұндай жағдайларда пайдалану құқығы нысанындағы актив негізгі құралдар үшін қолданылатын тәсілді пайдалана отырып айқындалатын базалық активті пайдалы пайдалану мерзімі ішінде амортизацияланады. Бұған қосымша пайдалану құқығы нысанындағы активтің құны ол болған кезде құнсызданудан болған залалдардың шамасына кезең-кезеңмен төмендейді, сондай-ақ жалға алу бойынша міндеттемелерге белгілі бір қайта бағалау жүргізу кезінде түзетіледі.

Жалдау бойынша міндеттеме бастапқыда жалдау басталған күні төленбекен, жалдау шартында кепілге қойылған пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконттаған немесе, егер мұндай мөлшерлеме Компанияның қосымша қарызы қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып, оңай анықталмайтын жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланады. Әдетте, Компания өзінің қосымша қарызы қаражатын тарту мөлшерлемесін дисконттау мөлшерлемесін ретінде пайдаланады.

Компания өзінің қосымша қарызы қаражатын тарту мөлшерлемесін әртүрлі сыртқы көздерден пайыздық мөлшерлемелерге сүйене отырып айқындейді және жалға алу шарттары мен жалға алынатын активтің түрін ескеру үшін белгілі бір түзетулер жүргізеді.

Жалдау бойынша міндеттемелерді бағалауға енгізілетін жалдау төлемдері:

- мәні бойынша тіркелген төлемдерді коса алғанда, тіркелген төлемдерді;
- индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді, бастапқыда жалдау басталған күнгі индексті немесе мөлшерлемені пайдалана отырып бағаланатын ауыспалы жалдау төлемдерін;
- жалға алушы тарату құнының кепілдігі бойынша төлейді деп күтілетін сомаларды;
- егер Компания осы опционды орындағайтынына жеткілікті кепілдік бар болса, сатып алуға опционды орындау бағасын, егер Компания осы опционды орындағайтынына жеткілікті сенімділік бар болса жалға беруді ұзартуға ұзартудың болуына байланысты туындастын жалға алудың қосымша кезеңі ішінде жалдау төлемдерін және Компания жалға алуды мерзімінен бұрын тоқтатпайтынына жеткілікті сенім болған жағдайларды қоспағанда, жалға беруді мерзімінен бұрын тоқтатқаны үшін айыппулдарды қамтиды.

Жалдау бойынша міндеттеме тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Егер болашақ жалдау төлемдері индекстің немесе мөлшерлеменің өзгеруіне байланысты өзгерген жағдайда, егер Компания тарату құнының кепілдігі бойынша төлеуге жататын соманың бағасы өзгеретін болса, егер Компания сатып алуға опцион, жалдау мерзімін ұзартуға немесе оны тоқтатуға опцион орындағайтының бағалауды өзертсө немесе егер бойынша болып табылатын жалдау төлемі қайта қаралса, ол қайта бағаланады.

Жалдау бойынша міндеттеме осылайша қайта қаралса, тиісті түзету пайдалану құқығы нысанындағы активтің баланстық құнына қатысты жүргізіледі немесе егер пайдалану құқығы нысанындағы активтің баланстық құны бұрын нөлге дейін азайтылса, пайдаға немесе залалға жатқызылады.

Компания инвестициялық жылжымайтын мүліктің анықтамасына жауап бермейтін пайдалану құқығы нысанындағы активтерді «негізгі құралдар» бабының құрамында, ал жалдау бойынша міндеттемелерді - қаржылық жағдай туралы есептегі «кредиттер мен қарыздар» бабының құрамында ұсынады.

Компания пайдалану құқығы нысанындағы активтерді және құны төмен активтерді жалдау шарттарына және қысқа мерзімді жалдау шарттарына қатысты жалдау бойынша міндеттемелерді танымау туралы шешім қабылдады. Компания осында шарттарға сәйкес жүзеге асырылатын жалдау төлемдерін жалдау мерзімі ішінде желілік әдіспен шығыс ретінде таниды.

Компания жалға беруші ретінде

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған және 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Компания жалға алушы ретінде әрекет еткен жоқ.

(o) Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Бірқатар жаңа стандарттар мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен 2021 жылдың 1 қаңтарынан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. Алайда Компания осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде жаңа және өзгертилген стандарттарға мерзімінен бұрын көшуді жүзеге асырмады.

XКЕС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

XКЕС (IFRS) 17 қолдану аясы XКЕС (IFRS) 4 «Сақтандыру шарттарына» ұқсас. Бастапқы тану кезінде сақтандыру шарттары тобының міндеттемесі мынадай компоненттерден тұрады:

- Тәуекелді ескере отырып түзетілген сақтанушылардың құқықтары мен міндеттемелерінің көлтірілген құнын білдіретін міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары:
  - болашақ ақша ағынын бағалау;
  - дисконттау; және
  - қаржылық емес тәуекелді ескере отырып, тәуекелді түзету.
- Компания еңбек сінірлімеген пайданы білдіретін шарт бойынша қызметтер маржасы (CSM), оны Компания сақтандыру кезеңі ішінде көрсетілетін қызметтерді ұсыну шамасына қарай танитын болады.

Бастапқы тану кезінде таза әкетуді білдіретін міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары тікелей залал ретінде танылады.

Сақтандыру шарттары тобының міндеттемесі бастапқы танылғаннан кейін қалған сақтандыру жабыны бойынша міндеттемені (міндеттемелер мен CSM орындау бойынша ақша ағындары), сондай-ақ есептелеңген сақтандыру шағымдары үшін міндеттемені (сақтандыру талаптарына қатысты міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары және бұрын шеккен, бірақ әлі де төленбеген шығыстар) қамтиды.

Міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарын қайта бағалау ағымдағы бағалауды көрсету мақсатында әрбір есепті күнге жүргізіледі. Тұтастай алғанда, міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістер әртүрлі тәсілдермен ескеріледі:

- ақшаның уақытша құны мен қаржылық тәуекел әсерінің өзгеруі қаржылық жағдай туралы есепте көрсетіледі.

Белгілі бір өлшемдерді орындау кезінде сақтандыру сыйлықақысын бөлудің жеңілдетілген тәсілі пайдаланылуы мүмкін.

Бағалаудың жалпы моделі ол:

- Компания иеленетін қайта сақтандыру шарттарына;
- тікелей қатысу шарттарына; және
- қатысудың дискрециялық белгілері бар инвестициялық келісімшарттарға қолданған жағдайда түрлендіріледі.

Сақтандыру шарттары бойынша кірісті Компания сыйақы алуды күтетін қызметтерге жататын әрбір есепті кезеңге қалған сақтандыру өтеміне қатысты міндеттеменің өзгеруі нәтижесінде алады.

Инвестициялық компоненттер сақтандыру шарттары бойынша кірістен және сақтандыру қызметтеріне арналған шығыстардан алынып тасталады. Сақтандыру бойынша көрсетілетін қызметтердің нәтижелері қаржылық кірістерден немесе сақтандыру бойынша шығыстардан бөлек ұсынылады. Компания қаржылық кірістер мен сақтандыру бойынша шығыстарды пайда немесе залал мен өзге де жиынтық кіріс арасында бөлуді таңдай алады.

ХКЕС (IFRS) 17 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді.

Егер ХКЕС (IFRS) 9 «Каржы құралдары» және ХКЕС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» қабылданған күні немесе бұрын қолданылса, мерзімінен бұрын қабылдауға рұқсат етіледі.

Толық ретроспективті қолдану талап етіледі - алайда, егер ол орынды болып табылмаса, түрлендірілген ретроспективті тәсіл және әділ құн негізіндегі тәсіл бар.

Қазіргі уақытта Компания ХКЕС (IFRS) 17 енгізу жоспарын өзірлеу процесінде тұр.

Басқа да өзгерістер

Стандарттарға мынадай түзетулер мен түсіндірuler Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде:

- *Ауыртпалық шарттар - шартты орындауга арналған шығындар (ХКЕС (IAS) 37 түзетулері).*
- *Базалық пайыздық мөлшерлемені реформалау - 2-саты (ХКЕС (IFRS) 9, ХКЕС (IAS) 39, ХКЕС (IFRS) 7, ХКЕС (IFRS) 4 және ХКЕС (IFRS) 16 түзетулері)*
- *COVID-19 пандемиясына байланысты жалға алу бойыниша басқага беру (ХКЕС (IFRS) 16 түзетулері).*
- *Негізгі құралдар: мақсаты бойыниша пайдаланғанға дейінгі түсімдер (ХКЕС (IAS) 16 «Негізгі құралдар» түзетулері)*
- *Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне сілтемелер (ХКЕС (IFRS) 3 түзетулері).*
- *Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу (ХКЕС (IAS) 1 түзетулері).*

4 Қаржы тәуекелдерін талдау

Осы ескертуде Компанияның қаржылық тәуекелдерге ұшырауы туралы ақпарат берілген. Қаржы тәуекелдерін басқару жөніндегі Компания қолданатын саясат туралы ақпарат 17-ескертпеде берілген.

Кредиттік тәуекел - күтілетін кредиттік залалдар сомасы

Кредиттік тәуекелді едәуір арттыру

Бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралы бойыниша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай жоғарылауы орын алғанын бағалау кезінде Компания шамадан тыс шығындар немесе күшжігерсіз орынды және қолжетімді негізделген және расталған ақпаратты қарайды. Бағалау сандық та, сапалық та ақпаратты, сондай-ақ Компанияның тарихи тәжірибесіне, кредиттік сапаны сараптамалық бағалауға және болжамды ақпаратқа негізделген талдауды қамтиды.

Бағалау мақсаты:

- есепті күнгі жағдай бойыниша барлық мерзімнің қалған бөлігі үшін дефолт ықтималдығы; және
- кредиттік тәуекелге ұшыраған позицияны бастапқы тану кезінде уақыттың осы сәтіне қатысты есептелген барлық мерзімнің қалған бөлігі үшін дефолт ықтималдығын (егер орынды болса, мерзімінен бұрын өтеуге қатысты күтүлердің өзгеруін ескере отырып түзетілген) салыстыру арқылы кредиттік тәуекелге ұшырағыш позицияға қатысты кредиттік тәуекелдің едәуір жоғарылауының орын алуын анықтау болып табылады.

Компания кредиттік тәуекелдің айтарлықтай жоғарылауы орын алғанын анықтау үшін мынадай өлшемдерді пайдаланады:

- қаржы құралының рейтингін 2 және одан да көп позицияға төмендегу;
- төлемдерді кешіктірудің 30 күндік «шектегіші»;
- сапалық белгілері.

Кредиттік тәуекелдің градация деңгейлері (рейтингтері)

Компания кредиттік тәуекелге ұшыраған әрбір позицияны дефолт тәуекелін болжау үшін пайдаланылатын Standard & Poor's, Fitch Ratings, Moody's Investors Services агенттіктерінің сыртқы рейтингі негізінде кредиттік тәуекелдің тиісті рейтингін береді.

Сыртқы рейтинг болмаған жағдайда контрагентке контрагент рейтингін дербес бағалау мақсатында өзірленген сауалнаманы толтыру арқылы алынған шамамен алынған мән беріледі.

Кредиттік тәуекел рейтингтері дефолттың басталу тәуекелі кредиттік тәуекелдің нашарлауына қарай экспонент бойынша өссетіндей етіп айқындалады және калибрленеді. Компания кредиттік тәуекел сатылары бойынша бөлуді қолданады. Бастапқы тану кезінде барлық қаржы активтері (кредиттік-құнсыздандырылған қаржы активтерін қоспағанда) 1-сатыға бөлінеді. Құралдың дефолт тәуекелі төмен болып қалғанша немесе бастапқы танылған сәттен бастап айтартылған ұлғаймайынша, актив 1-сатыда қалады. Дефолт тәуекелінің елеулі өзгеруінен кейін актив 1-сатыдан 2 немесе 3-сатыға ауыстырылады. Мониторинг әдетте келесі деректерді талдауды көздейді:

- контрагенттер туралы ақпаратты мерзімді негізде талдау нәтижесінде алынған ақпарат - мысалы, аудиттеген қаржылық есептілік;
- кредиттік рейтингтік агенттіктердің деректері, баспасөздегі жарияланымдар, сыртқы кредиттік рейтингтердің өзгерістері туралы ақпарат;
- қарыз алушының қызметін немесе оның шаруашылық қызметін жүзеге асырудың саяси, нормативтік және технологиялық ортасындағы нақты және күтілетін елеулі өзгерістер;
- мерзімі өткен берешектің мәртебесі туралы ақпаратты қоса алғанда, төлемдер туралы ақпарат.

Дефолт ықтималдығының уақытша құрылымын жасау

Кредиттік тәуекел рейтингтері кредиттік тәуекелге ұшыраған позициялар үшін дефолт ықтималдығының уақытша құрылымын құру кезінде негізгі бастапқы деректер болып табылады. Компания юрисдикцияға немесе өнірге, өнім мен қарыз алушының түріне қарай, сондай-ақ кредиттік тәуекел рейтингіне байланысты талданатын кредиттік тәуекелге ұшыраған позицияларға қатысты берешекке қызмет көрсету сапасы және дефолт деңгейі туралы мәліметтерді жинайды. Компания болжамды ақпаратты бағалау кезінде сараптамалық пайымдауды пайдаланады. Бұл бағалау оның ішінде сыртқы көздерден алынған ақпаратқа негізделеді (төмендегі болжамды ақпаратты қосу туралы ақпаратты қараңыз). Компания бұл болжамдарды дефолт ықтималдығын бағалауды түзету үшін пайдаланады.

Кредиттік тәуекелді едәуір арттыру орын алғанын не алмаганын айқындау

Кредиттік тәуекелді едәуір арттыруды айқындауга арналған критерийлер портфельге байланысты әртүрлі және дефолт ықтималдығы көрсеткіші мәндерінің сандық өзгерістерін де, сондай-ақ сапалық факторларды да, оның ішінде мерзімі өткен мерзім бойынша «шектеуші» белгісін де қамтиды.

Бастапқы танылған сәттен бастап қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің айтартылған артқаның куәландыратын «шектеушінің» белгісі ретінде Компания осы актив бойынша 30 күннен астам мерзімнің отуі бар деп есептейді. Мерзімі өткен берешек күндерінің саны төлем толық сомада алынбаған жағдай бойынша ең ерте күннен бастап күндердің санын есептеу арқылы айқындалады.

Компания кредиттік тәуекелге ұшыраған нақты позиция бойынша кредиттік тәуекел, егер бастапқы тану сәтінен бастап ішкі/сыртқы рейтингтің екі (немесе одан да көп) позициясына төмендеуі орын алған болса, оны бастапқы тану сәтінен бастап едәуір артты деп есептейді.

Кредиттік тәуекелді едәуір арттыру мәніне бағалау кезінде қалған бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдар өтеу мерзімінің өзгеруі ескеріле отырып түзетіледі.

Компания:

- критерийлер кредиттік тәуекелге ұшыраған позицияға қатысты дефолт оқиғасы болғанға дейін кредиттік тәуекелдің едәуір жоғарылауын анықтауға мүмкіндік беретініне;
- кредиттік тәуекелдің едәуір артуын анықтау мен дефолт оқиғасының басталуы арасындағы орташа уақыт кезеңі ақылға қонымды болып табылатынына;
- сатылар арасындағы кредиттік тәуекелге ұшырайтын позицияларды ауыстыру кезінде бағалау резерві шамасының құтілетін кредиттік залалдарға негізсіз құбылмалылығы жоқтығына көз жеткізу тұрақты негізде тексеруді жүргізу арқылы кредиттік тәуекелді едәуір артуын анықтау қабілеттілігіне өлшемдерді тексеруді жүзеге асырады.

«Дефолт» ұғымын анықтау

Қаржы активін Компания мынадай жағдайларда дефолт оқиғасы басталған қаржы активтеріне жатқызады:

- контрагенттің Компания алдындағы кредиттік міндеттемелерінің Компанияның кепілдік қамтамасыз етуді (ол болған кезде) іске асыру сияқты шараларды қолданбай толық көлемде өтелуінің ықтималдығы аз болса; немесе
- контрагенттің Компания алдындағы берешегі 90 күннен астам мерзімге кешіктірілген болса.

Қарыз алушының міндеттемелері бойынша дефолт оқиғасының басталуын бағалау кезінде Компания сандық факторларды ескереді, мысалы, мерзімі өткен берешек мәртебесі және Компания алдындағы басқа міндеттемелер бойынша бір ғана әмитент төлемеуі; сондай-ақ меншікті және сыртқы көздерден алынған өзге де ақпаратты қамтиды.

Қаржы құралы бойынша дефолт оқиғасының басталуын бағалау кезіндегі бастапқы деректер және олардың маңыздылығы мән-жайлардағы өзгерістерді көрсету үшін уақыт өткен сайын өзгеруі мүмкін.

Болжамды ақпаратты қосу

Компания болжамды ақпаратты қаржы құралын бастапқы таныған сәттен бастап кредиттік тәуекелдің айтартылғатай жоғарылауы мәніне бағалауға да, сондай-ақ құтілетін кредиттік залалдарды бағалауға да қосады. Компания болжамды ақпаратты бағалау үшін сараптамалық пайымдауды пайдаланады. Бұл бағалау сыртқы көздерден алынған ақпаратқа да негізделген. Осындай kontekste талданатын ұлгілік макроэкономикалық айнымалылар ЖІӨ өсүін, айырбас бағамын, мұнай бағасын, мұнай өндіру көлемін, жеке берешек коэффициентін, жұмыссыздық деңгейін, жеке сектор тарапынан сұранысты және т.б. қамтиды.

Компания сондай-ақ репрезентативті сценарийлерді анықтауға өзінің тәсілін түзету үшін «есенгірету» сценарийлерін стресс-тестілеуден өткізіп тұрады.

Компания қаржы құралдарының әрбір портфелі бойынша кредиттік тәуекелді және кредиттік залалдарды бағалауға өсер ететін негізгі факторлардың тізбесін анықтады және құжатпен ресімдеді және тарихи деректерді талдауды пайдалана отырып, макроэкономикалық ауыспалылар, кредиттік тәуекел және кредиттік залалдар арасындағы өзара байланысты бағалады. Негізгі фактор ретінде ЖІӨ өсімі мен берешек деңгейінің болжамдары айқындалды.

Негізгі көрсеткіш пен дефолттар шамаларының және қаржы активтерінің әртүрлі портфельдері бойынша залалдар деңгейінің болжамды арақатынасы сыртқы провайдерден алынған деректерге негізделген.

Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау

Құтілетін кредиттік залалдарды бағалау кезінде мынадай ауыспалы деректердің уақытша құрылымы негізгі бастапқы деректер болып табылады:

- дефолт ықтималдығы (PD көрсеткіші);
- дефолт жағдайындағы залал шамасы (LGD көрсеткіші);
- дефолт жағдайындағы тәуекел астындағы сома (EAD шамасы).

Бұл көрсеткіштер, әдетте, Standards & Poor's және Moody's зерттеулерінің деректері негізінде алынады. Көрсеткіштер жоғарыда сипатталғандай болжамды ақпаратты ескере отырып түзетіледі.

PD коэффициенттерін құру үшін жеткілікті тарихи мәліметтердің болмауына байланысты ұзақ уақыт кезеңіндегі Moody's зерттеулерінің сыртқы деректері пайдаланылады (мысалы, 1983 және 2020 жылдар аралығындағы уақыт кезеңіндегі PD орташа тарихи мәндері). PD коэффициенттері жаңартылған зерттеулердің жариялануына қарай (әдетте, жыл сайын) қайта есептеуге жатады.

Егер контрагенттің кредиттік сапасының немесе кредиттік тәуекелге ұшыраған позицияның рейтингі өзгеретін болса, онда бұл PD тиісті көрсеткіштерін бағалауда өзгеріске әкеледі. PD көрсеткіштері кредиттік тәуекелге ұшыраған позицияларды өтеудің шарттық мерзімдерін және мерзімінен бұрын өтеуге қатысты күтүлдерді ескере отырып бағалаңады.

Компания контрагенттің түріне байланысты LGD бағалауды жүргізеді.

3 немесе кредиттік-құнсызданған активтер сатысындағы позициялар үшін LGD колданылмайды және осы құралдар бойынша Компания жеке бағалау жүргізеді.

1 және 2-сатылардағы қаржы активтеріне қатысты келесі LGD 3 санаты қаралады:

- егер үкімет контрагент болса, LGD коэффициенті 0%-ға жақындаған;
- егер қазақстандық банк контрагент болса, LGD коэффициенті 70%-ды құрайды; және
- басқа контрагенттерге қатысты LGD коэффициенті контрагенттің сыртқы рейтингінің деңгейіне сәйкес өтеу мөлшерлемелері туралы Moody's зерттеулерінің негізінде есептеледі. LGD коэффициенттері жаңартылған зерттеулердің жариялануына қарай (әдетте жыл сайын) қайта есептелуге жатады.

Дефолт жағдайындағы тәуекел астындағы сома дефолт басталған күні кредиттік тәуекелге ұшыраған шаманы есептік бағалауды білдіреді. Бұл көрсеткішті Компания амортизацияны қоса алғанда, шарттың талаптарына сәйкес осы шамадағы күтілетін өзгерістерді ескере отырып, есепті күнгі ағымдағы шаманы негізге ала отырып есептейді. Қаржы активі үшін EAD шамасы жалпы баланстық құн болып табылады. Бағалы қағаздар бойынша EAD сатып алу құнын, ағымдағы есептелген сыйақыны және дисконт/сыйлықақыны қамтитын теңgedегi позицияның баланстық сомасы негізінде есептеледі.

Сыртқы көздерден алынған салыстырмалы ақпарат күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін бастапқы ретінде пайдаланылған портфельдердің мысалдары төменде берілген.

Сыртқы көздерден алынған салыстырмалы ақпарат

мың тенге	2020 жылғы 31 желтоқсанда кредиттік тәуекелге ұшырағыш позиция	PD көрсеткіші	LGD көрсеткіші
Ақша қаражаты және олардың баламалары	9,779,322		Moody's орнын толтыру 's//Қазақстан статистикасы ішіндегі позициялар үшін LGD дефолтты қаржы институттарының тарихи өтемдеріне негізделеді
Банктердегі депозиттер	63,917,841		
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	19,928,909	Статистика Moody's дефолттары	
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	25,576,523		

Кредиттік сапаны талдау

Келесі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің, өзге жынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдардың кредиттік сапасы туралы ақпарат берілген. Егер өзгеше көрсетілмese, қаржы активтері бойынша сомалар кестеде жалпы баланстық құнның шамаларын көрсетеді.

2020 жылғы 31 желтоқсан			
1-саты 12 айлық күтілетін кредиттік залалдар	2-саты Кредиттік-қынсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдар	3-саты Кредиттік- қынсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдар	Барлығы
- BBB + тең BBB- ге дейінгі кредиттік рейтингі бар	22,942	-	22,942
- BB- тең B3 + дейін кредиттік рейтингі бар	626,816	-	626,816
- B- тең B + дейін кредиттік рейтингі бар	23	-	23
- рейтингі жоқ (Ситибанк Қазақстан)	9,129,820	-	9,129,820
	9,779,601	-	9,779,601
	(279)	-	(279)
	9,779,322	-	9,779,322
Залалдарға арналған бағалау резерві			
Банктердегі шоттар мен депозиттердің жиыны			
Банктердегі шоттар мен депозиттер			
- BBB- тең BBB + дейін кредиттік рейтингі бар	3,045,338	-	3,045,338
- BB- тең B3 + дейін кредиттік рейтингі бар	60,994,430	-	60,994,430
- B- тең B + дейін кредиттік рейтингі бар	58,704	-	58,704
	64,098,472	-	64,098,472
	(180,631)	-	(180,631)
	63,917,841	-	63,917,841

2020 жылғы 31 желтоқсан

мың теңге	1-саты 12 айлық күтілетін кредиттік залалдар	2-саты Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдар	3-саты Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдар	Барлығы
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар				
- «AAA+ тен AAA- ке дейін» кредиттік рейтингі бар	10,629,220	-	-	10,629,220
- «AA+ тен AA- ке дейін» кредиттік рейтингі бар	343,057	-	-	343,057
- BBB- тен BBB+ дейін кредиттік рейтингі бар	8,956,632	-	-	8,956,632
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың жиынтығы	19,928,909	-	-	19,928,909
Кұнсыздануға арналған бағалау резерві	(2,036)	-	-	(2,036)
Өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың жалпы баланстық құны	21,441,833	-	-	21,441,833
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың жиынтығы				
- BBB- тен BBB + дейін кредиттік рейтингі бар	25,579,828	-	-	25,579,828
Кұнсыздануға арналған бағалау резерві	25,579,828	-	-	25,579,828
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың жиынтығы	(3,305)	-	-	(3,305)
	25,576,523	-	-	25,576,523

Келесі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдардың кредиттік сапасы туралы ақпарат берілген. Егер өзгеше көрсетілмесе, қаржы активтері бойынша сомалар кестеде жалпы балансы құнның шамаларын көрсетеді.

Мың теңге

Ақша қаражатының және олардың баламалары

- BBB- тен BBB + дейін кредиттік рейтингі бар
- BB- тен B3 + дейін кредиттік рейтингі бар
- B- тен B + дейін кредиттік рейтингі бар
- рейтингі жоқ

Залалдарға арналған бағалау резерві

Ақша қаражатының және олардың баламалары жынысы

Банктердегі шоттар мен депозиттер

- BB- тен B3 + дейін кредиттік рейтингі бар
- B- тен B + дейін кредиттік рейтингі бар

Залалдарға арналған бағалау резерві

Банктердегі шоттар мен депозиттердің жынысы

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар

- «AA + тен AA-га дейін» кредиттік рейтингі бар
- BBB- тен BBB + дейін кредиттік рейтингі бар

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар жиыны

Құнсыздануға арналған бағалау резерві

Өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың жалпы балансы құны

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар

- BBB- тен BBB + дейін кредиттік рейтингі бар

Құнсыздануға арналған бағалау резерві

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар жиыны

2019 жылғы 31 желтоқсан				Барлығы
1-саты	2-саты	3-саты		
12 айлық құтілетін кредиттік залалдар кредиттік залал	Құтілетін кредиттік кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім үшін залалдар	Құтілетін кредиттік кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім үшін залалдар		
4,433,130	-	-		4,433,130
2,796,474	-	-		2,796,474
139	-	-		139
10,428,008	-	-		10,428,008
17,657,751	-	-		17,657,751
(2,052)	-	-		(2,052)
17,655,699	-	-		17,655,699
Банктердегі шоттар мен депозиттер				
46,623,596	-	-		46,623,596
24,018	-	-		24,018
46,647,614	-	-		46,647,614
(73,493)	-	-		(73,493)
46,574,121	-	-		46,574,121
Залалдарға арналған бағалау резерві				
283,884	-	-		283,884
9,940,812	-	-		9,940,812
10,224,696	-	-		10,224,696
(3,765)	-	-		(3,765)
11,519,065	-	-		11,519,065
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар				
10,682,611	-	-		10,682,611
-	-	-		-
10,682,611	-	-		10,682,611

5 Сақтандыру тәуекелдерін басқару

Осы бөлімде көрсетілген тәуекелдер және Компанияның тәуекелдерді басқару тәсілі туралы жалпылама ақпарат берілген.

(a) Тәуекелді басқару мақсаттары және сақтандыру тәуекелін азайту жөніндегі саясат

Компанияның сақтандыру тәуекелін басқару қызметінің қызымет тәуекелге тікелей ұшыраған тұлғалар немесе ұйымдар тарарапынан шығындар тәуекелін қабылдауды көздейді. Мұндай тәуекелдер меншікке, міндеттемелерге, жазатайым оқиғаларга, жүк тасымалдарына, денсаулыққа, қаржылық немесе сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде туындауы мүмкін өзге де тәуекелдерге жатады. Осылайша, Компания шарт бойынша талаптардың мерзімі мен салмақтылығына қатысты белгісіздік тәуекеліне ұшырайды.

Компания сақтандыру сомасын шектеу, жаңа өнімдерді қамтитын немесе белгіленген лимиттерден асатын операцияларды мақұлдау рәсімдері, баға белгілеу жөніндегі нұсқаулықтар, қайта сақтандыруды орталықтандырылған басқару және туындаityны мәселелердің мониторингі арқылы өзінің сақтандыру тәуекелін басқарады.

Ікітималдық теориясы сақтандыру шарттары бойынша бағаларды айқындау және резервтерді есептеу үшін қолданылады. Негізгі тәуекел - шағымдардың кезенділігі мен шамасы күткендердің едәуір болады. Сақтандыру жағдайлары өзінің сипаты, кезенділігі және жағдайлардың нақты саны мен шамасы бойынша кез келген жыл ішінде статистикалық әдістерді пайдалана отырып бағаланған жағдайлардан ерекшеленуі мүмкін.

(i) Сақтандыру қызметі жөніндегі стратегия

Компанияның сақтандыру қызметі бойынша стратегиясы тенденстірілген портфельді қамтамасыз ету мақсатында әртаратандыру болып табылады. Бірнеше жыл ішінде стратегия ұқсас тәуекелдердің ірі қоржының қолдауга негізделеді және, мәні бойынша, түпкілікті нәтиже мәндерінің шашырауын азайтуға ықпал етеді.

Сақтандыру қызметі жөніндегі стратегия сақтандыруға жататын қызмет түрлерін, қызметі сақтандыруға жататын аумақты және Компания сақтандыруға дайын қызмет салаларын айқындаityны бизнес-жоспарда баяндалған.

Сақтандыру өнімдерінің тарифтері мен бағаларын есептеу ағымдағы нарықтық шарттарды көрсетеді және қаржылық тәуекелдерді едәуір азайтуға бағытталған болашақ нәтижелерді түзету үшін қажетті негұрлым ықтимал болжамдарды жабады.

Сақтандыру өкілеттіктерінің қатаң сақталуын басшылық үнемі бақылау отырады. Компанияның Директорлар кеңесі арнайы рұқсатты талап етегін мәмілелерді қарайды және бекітеді.

(ii) Қайта сақтандыру жөніндегі стратегия

Компания өзінің залалдардың туындау тәуекелін басқару және қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету мақсатында сақтандыру тәуекелдерінің бір бөлігін қайта сақтандырады. Компания Компанияның таза тәуекелін төмендегу және төлем қабілеттілігінің нақты шегінен аспау мақсатында факультативтік қайта сақтандыру мен облигаторлық қайта сақтандыруды сатып алады.

Берілген қайта сақтандыру кредиттік тәуекелді қамтиды және осындағы қайта сақтандыру бойынша өтелетін сомалар резервтер мен үмітсіз борыштар шегеріле отырып ұсынылады. Компания үнемі қайта сақтандырушылардың қаржылық шарттарына мониторинг жүргізеді және қайта сақтандыру жөніндегі шарттарды кезең-кезеңмен қайта қарайды. Компания ай сайынғы негізде қайта сақтандырушылардың қаржылық және кредиттік рейтингіне мониторинг жүргізеді, сондай-ақ тоқсан сайынғы және жыл сайынғы негізде қайта сақтандырушылардың қаржылық тұрақтылығына талдау жүргізеді.

Компания жеке-дара жағдай нәтижесінде туындаityны залалдардың тәуекелін бақылау мақсатында залалдарды шектейтін қайта сақтандыру жөніндегі қандай да бір келісімдерді пайдаланбайды.

(6) Сақтандыру және қайта сақтандыру шарттарының талаптары және өтелетін тәуекелдердің сипаты

Төменде сақтандыру шарттарына байланысты туындайтын ақша қаражатының сомасына, мерзіміне және болашақ қозғалысының белгісіздігіне елеулі әсері бар сақтандыру шарттарының талаптары көрсетілген. Бұдан басқа, төмендегі сипаттама Компанияның негізгі өнімдері және олар арқылы Компания тиісті тәуекелдерді басқаратын тәсілдер туралы түсінік береді.

(i) Сақтандыру шарттары - Басқа да қаржылық залалдардан сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Басқа қаржылық залалдардан сақтандыру - экспорттаушы ұйымның шетелдік контрагент-импорттаушының келісімшартты орындаудың қатысты мүліктік мүддесін қорғайды.

Өтелетін тәуекелдер:

Саяси сипаттағы сақтандыру оқигалары:

- транзит елі мемлекеттік органдының не қазақстандық тауарды, жұмысты, қызметті жеткізу межелі елдің әрекеті не тиесілі шетелдік контрагент елінің экспорттаушыға меншік құқығында тауарға, жұмысқа, қызметке, орындалған жұмыстың нәтижесіне меншік құқығын экспроприациялау, тәркілеу, шектеу жөніндегі әрекеті;
- қазақстандық тауар, жұмыс, қызмет жеткізілетін елдің мемлекеттік органдының бұл тауарды тауарды жеткізуді, жұмысты орындауды, қызмет көрсетуді шектейтін немесе тыйым салатын күтпеген әрекеті;
- сақтандырылған келісімшарт бойынша міндеттемелерді орындауга кедергі келтіретін Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерлердегі соғыс, азаматтық толку, жаппай сипаттағы тәртіпсіздік;
- шетел контрагенті елінің мемлекеттік органдының еркін айырбасталатын валютаға айырбастауды және/немесе төлемді аударуды жүзеге асыруды шектейтін немесе тыйым салатын күтпеген әрекеті.

Коммерциялық сипаттағы сақтандыру оқигалары:

- шетелдік контрагенттің банкроттығы;
- шетелдік контрагенттің келісімшартқа сәйкес қаржылық міндеттемелерін орындауы.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді бағалау әрқашан экспорттаушы сақтандырылғысы келетін мәміленің ерекшелігіне негізделеді. Компанияда тәуекелдерді бағалау екі компоненттен тұрады: саяси немесе елдік тәуекелдерді бағалау және коммерциялық тәуекелдерді бағалау. Жобаларды бағалау елдік (саяси) тәуекелді және контрагенттің шетелдегі сенімділігіне байланысты тәуекелді бағалау негізінде жүзеге асырылады.

Коммерциялық тәуекелдерді бағалау

Компания сатып алушының сенімділігін анықтау үшін әрбір мәмілені жеке бағалайды. Коммерциялық тәуекелдерді бағалау кезінде Компания сатып алушының елін, саласын, нарықтық ұстанымын және қаржылық жағдайын бағалауға негізделеді.

Тәуекелді бағалау

Компания Экономикалық ынтымақтастық және даму үйымы (ЭЫДҰ) жариялайтын тәуекелдер бойынша елдердің тізіміне және елдердің жіктелуіне сәйкес елдік тәуекелдерді бағалайды. Бұл тізім сондай-ақ ЭЫДҰ-га мүше елдердің экспорттық кредиттерді сақтандыру агенттіктеріне елдердің санаттары бойынша сақтандыру мерзіміне байланысты сыйлықақы мөлшерлемелерін ұсынады.

(ii) Сақтандыру шарттары - Қарыздарды сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Қарыздарды сақтандыру заңнамада және кредиттік шартта белгіленген тәртіппен экспорттаушы үйымның (қарыз алушының) кредиттік шарт бойынша міндеттемелерді орындамауына (тиісінше орындамауына) байланысты болған залалдарды өтеу міндетіне байланысты кредиттік үйымның мұліктік мұддесін қорғайды.

Отелетін тәуекелдер:

Саяси сипаттағы сақтандыру оқигалары:

- Кредиттік шарт бойынша міндеттемелерді орындауға кедергі келтіретін Қазақстан Республикасындағы және одан тысқары жерлердегі соғыс, азаматтық толқу, жаппай сипаттағы тәртіпсіздік;
- мемлекеттік органның еркін айырбасталатын валютага айырбастауды және/немесе төлемді аударуды жүзеге асыруды шектейтін немесе тыйым салатын құтпеген әрекеті.

Коммерциялық сипаттағы сақтандыру оқигалары.

- Сақтанушының Кредиттік шарттың талаптарына сәйкес ақшалай міндеттемелерін орындамауы (тиісінше орындамауы);
- Сақтанушының банкроттығы.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді айқындау қарыз алушының барабар бағалауына, оның қаржылық жай-күйіне, саяси, елдік және коммерциялық тәуекелдерді бағалауға негізделеді. Жобаларды бағалау қарыз алушының төлем қабілеттілігімен және оған әсер етуге қабілетті факторлармен байланысты кредиттік тәуекелін талдау негізінде жүзеге асырылады.

(iii) Қайта сақтандыру шарттары - Жалпы азаматтық-құқықтық жауапкершілік

Компания Қазақстан Республикасында сақтандырудың еркіті түрлері бойынша азаматтық-құқықтық жауапкершілікті сақтандыруды жүзеге асырады.

Тәуекелдерді басқару

Осылан ұқсас тәуекелдерді бағалау әрқашан экспорттаушы сақтандырығысы келетін мәміленің ерекшелігіне негізделеді. Компанияда тәуекелдерді бағалау екі компоненттен тұрады: саяси немесе елдік тәуекелдерді бағалау және коммерциялық тәуекелдерді бағалау. Жобаларды бағалау елдік (саяси) тәуекелді және контрагенттің шетелдегі сенімділігіне байланысты тәуекелді бағалау негізінде жүзеге асырылады.

(в) Сақтандыру тәуекелдерін шоғырландыру

Компания бетпе-бет келетін сақтандыру тәуекелінің негізгі аспектісі сақтандыру тәуекелінің шоғырлану дәрежесі болып табылады, ол белгілі бір жағдай немесе жағдайлар сериясы Компанияның міндеттемелеріне едәуір дәрежеде әсер етуі мүмкін болған кезде орын алуды мүмкін. Мұндай шоғырланулар жалғыз сақтандыру шартына немесе байланысты сақтандыру шарттарының аздығына байланысты туындауы мүмкін және елеулі міндеттемелер туындауы мүмкін мән-жайларға жатады. Сақтандыру тәуекелін шоғырландырудың маңызды аспектісі оның жекелеген сыныптардың белгілі бір саны немесе шарттар сериясы шенберінде тәуекелдерді жинақтау нәтижесінде туындауы мүмкін екендігі болып табылады.

Тәуекелдің шоғырлануы залалдың ауырлығы жоғары дәрежедегі оқигалардың, сондай-ақ дүлей зілзаларап сияқты туындау жиілігі төмен оқигалардың нәтижесінде және андеррайтинг белгілі бір географиялық орналасу немесе демографиялық үрдіс сияқты белгілі бір топпен шектелетін жағдайларда туындауы мүмкін.

Компанияның осы тәуекелдерді басқаруының негізгі әдістері - екі жақты. Біріншіден, тәуекел тиісті андеррайтинг жолымен басқарылады. Егер күтілетін пайда қабылданатын тәуекелдерге шамалас болмаса, андеррайтерлерге тәуекелдерді сақтандыруға рұқсат етілмейді.

Екіншіден, тәуекел қайта сақтандыруды пайдалану жолымен басқарылады. Компания міндеттемелер мен мұлікті сақтандыру жөніндегі қызметтің әртурлі санаттары үшін қайта сақтандыру бойынша жабындыны сатып алады. Компания тұрақты негізде қайта сақтандыру бағдарламасына байланысты шығындар мен пайданы бағалайды.

(г) Тәуекелге жалпы жиынтық ұшырау

Компания тәуекелдің шоғырлануына қатысты қабылдауға дайын тәуекелге жалпы жиынтық ұшырағыштықты белгілейді. Ол тәуекелді бағалау кезінде де, Компания ұшыраған түйінді жиынтық тәуекелдерді көрсететін есептерді зерделеу арқылы ай сайынғы негізде де осы ұшырау мониторингін жүзеге асырады. Компания ұшыраған қайта сақтандыру жөніндегі бағдарламалардың тиімділігін және таза ықпалын өлшеу мақсатында жиынтық тәуекелдерге мониторинг жүргізу үшін Компания бірнеше модельдеу күралдарын пайдаланады.

2020 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның 176 колданыстағы сақтандыру шарты (2019 жылды 31 желтоқсанда 362 сақтандыру шарты) болған.

«Қызыметкерді еңбек (қызыметтік) міндеттерін орындау кезінде жазатайым оқигалардан сақтандыру» сыныбы бойынша кіріс және шығыс қайта сақтандыру шарттарының қолданылу мерзімінің аяқталуына байланысты колданыстағы міндеттемелердің көлемі (сақтандыру сомасы) жоқ. Бұл ретте Компанияда залалдар бойынша статистика бар және соның салдарынан қолданыстағы заңнамаға сәйкес залалдар резервтері қалыптастырылады.

Қызыметтің әртүрлі бағыттарының тәуекелге ұшырауы

2020 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі белгіленген шоғырлану мынадай түрде берілген:

Сақтандыру түрі	Сақтандырудың жалпы сомасы мың тенге	Қайта сақтандыру сомасы мың тенге	Меншікті ұстап қалу (қайта сақтандырудан кейін) мың тенге
	Меншікті ұстап қалу (қайта сақтандырудан кейін) мың тенге		
Ерікті сақтандыру			
Азаматтық-құқықтық жауапкершілік	12,475,607	-	12,475,607
Басқа да қаржылық залалдардан сақтандыру	30,287,634	(5,624,640)	24,662,994
Карыздарды сақтандыру	120,246,722	-	120,246,722
Басқа да ерікті сақтандыру	16,513,119	(821,903)	15,691,216
Жиыны	179,523,082	(6,446,543)	173,076,539

2019 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі белгіленген шоғырлану мынадай түрде берілген:

Сақтандыру түрі	Сақтандырудың жалпы сомасы мың тенге	Қайта сақтандыру сомасы мың тенге	Меншікті ұстап қалу (қайта сақтандырудан кейін) мың тенге
	Меншікті ұстап қалу (қайта сақтандырудан кейін) мың тенге		
Міндетті сақтандыру			
Ерікті сақтандыру			
Мұлікті сақтандыру	2,334,288	-	2,334,288
Басқа да қаржылық залалдардан сақтандыру	44,193,205	-	44,193,205
Әуе/су/автокөлігі	-	-	-
Карыздарды сақтандыру	78,029,368	(3,295,000)	74,734,368
Басқа да ерікті сақтандыру	8,765,933	-	8,765,933
Жиыны	133,322,794	(3,295,000)	130,027,794

(д) Шығындар тарихы

Компания сақтандыру шарттары бойынша резервтерді есептеу үшін статистикалық әдістерді пайдаланады. Жұмыс берушінің азаматтық жауапкершілігін қоспағанда, барлық сақтандыру шарттары бойынша талаптардың сомасы мен мерзіміне қатысты белгісіздік әдette бір жыл ішінде шешіледі.

Осы кесте өткен кезеңдер үшін төленбеген шығындарды бағалаудың жеткіліктілігіне тарихи шолу жасағанымен, осы қаржылық есептілікті пайдаланушылар ағымдағы кезеңнің төленбеген залалдар балансына откен кезеңдердің артық немесе тапшылығын экстраполяциялау кезінде сақтықты сақтауға тиіс. Компания 2020 жылдың сонындағы жағдай бойынша жалпы жабылмаған залалдар дұрыс бағаланды деп есептейді. Алайда, белгісіздік резервтерін қалыптастыру үдерісіне тән болғандықтан, бұл бағалау акыр сонында барабар болады деген абсолюттік сенім жоқ.

2020 жылғы залалдардың дамуын талдау (брутто) - барлығы

мың теңге	Залал жылды								Жиыны
	2013 ж.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	
Шоғырландырылған залалды бағалау									
Залал жылдының соңына	110,144	287,453	429,562	1,419,905	935,210	297,850	1,943,018	4,900,313	4,900,313
- бір жылдан кейін	114,866	289,674	285,243	1,934,327	1,003,008	520,009	2,087,545	-	2,087,545
- екі жылдан кейін	150,007	273,674	206,683	2,055,213	1,246,757	392,134	-	-	392,134
- уш жылдан кейін	116,426	293,618	255,457	2,200,925	1,051,914	-	-	-	1,051,914
- төрт жылдан кейін	171,237	383,563	472,214	2,082,347	-	-	-	-	2,082,347
- бес жылдан кейін	256,264	601,266	366,822	-	-	-	-	-	366,822
- алты жылдан кейін	493,434	504,180	-	-	-	-	-	-	504,180
- жеті жылдан кейін	382,467	-	-	-	-	-	-	-	382,467
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоғырландырылған залалды бағалау	382,467	504,180	366,822	2,082,347	1,051,914	392,134	2,087,545	4,900,313	11,767,722
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кумулятивтік төлемдер	104,108	225,821	88,463	1,803,988	746,108	53,956	1,411,543	5,364	4,439,351
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай төленбеген залалдар бойынша барлық міндеттемелер	278,359	278,359	278,359	278,359	305,806	338,178	676,002	4,894,949	7,328,371

2019 жылғы залалдардың дамуын талдау (брутто) - барлығы

мың тенге	Залал жылды								Жиыны
	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	
Шоғырландырылған залалды бағалау									
Залал жылдының соңына	174,163	110,144	287,453	429,562	1,419,905	935,213	297,850	1,943,018	1,943,018
- бір жылдан кейін	109,447	114,865	289,674	285,243	1,934,327	1,003,008	520,009	-	520,009
- екі жылдан кейін	173,463	150,006	273,674	206,683	2,055,213	1,246,757	-	-	1,246,757
- үш жылдан кейін	180,608	116,426	293,618	255,458	2,200,925	-	-	-	2,200,925
- төрт жылдан кейін	179,983	171,237	383,563	472,215	-	-	-	-	472,215
- бес жылдан кейін	235,309	256,264	601,266	-	-	-	-	-	601,266
- алты жылдан кейін	325,689	493,434	-	-	-	-	-	-	493,434
- жеті жылдан кейін	547,480	-	-	-	-	-	-	-	547,480
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоғырландырылған залалды бағалау	547,480	493,434	601,266	472,215	2,200,925	1,246,757	520,009	1,943,018	8,025,104
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кумулятивтік төлемдер	153,354	99,308	207,140	78,089	1,803,988	706,495	53,956	216,393	3,318,723
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай толенбекен залалдар бойынша барлық міндеттемелер	394,126	394,126	394,126	394,126	396,937	540,262	466,053	1,726,629	4,706,381

6 Сыйлықақылар

2020 ж.
МҮІН ТЕНГС

Есептеген сақтаңдыру сыйлықақысы, брутто Еңбек сінірілмегендер сыйлықақылар бойынша резервтегі өзгеріс, брутто

Еңбек сінірген сақтандыру сыйлықақылары, брутто

Минус: қайта сақтандырушыларға берілген сақтандыру сыйлыққақылары

Еңбек сінірілмеген сыйлықақылар бойынша резерв
брұттосындағы қайта сақтандырушылардың үлесі

Қайта сақтандыруға берілген еңбек сінірген

САКТАНДЫРУ СЫИЛЫҚАҚЫЛАРЫ

Еңбек сіңрген сақтандыру сыйлықақылары, неғұр

2019 ж.

МЫН ТЕНГЕ

Есептеген сақтаңдыру сыйлықақысы, брутто
Енбек сінірілмегендер сыйлықақылар бойынша
резервтегі өзгеріс, брутто

Еңбек сінірғен сақтандыру сыйлықақылары, брутто

Минус: қайта сақтандырушыларға берілген сақтандырылыштың

Енбек сінірілмеген сыйлықақылар бойынша резе

бруттосындағы кайта сактандырушылардың улес

Кайта сактандыруға берілген енбек сінірген

сақтандыру сыйлықақылары

Міндетті сақтандыру		Ерікті сақтандыру				
Жұмыс берушінің жауапкершілігі	Тасымалдаушының жолаушылар алдындағы АЖҚ	Мүлікті сақтандыру	Озге қаржылық залалдардан сақтандыру	Карыздарды сақтандыру	Озге ерікті сақтандыру	Жиыны
-	-	-	448,927	3,006,164	301,463	3,756,554
-	-	1,673	80,364	(1,765,273)	(250,696)	(1,933,932)
-	-	1,673	529,291	1,240,891	50,767	1,822,622
-	-	-	(9,598)	-	-	(9,598)
-	-	-	(9,189)	(26,974)	-	(36,163)
-	-	-	(18,787)	(26,974)	-	(45,761)
-	-	1,673	510,504	1,213,917	50,767	1,776,861

Міндетті сақтандыру		Ерікті сақтандыру					
Жұмыс берушінің жауапкершілігі	Тасымалдаушының жолаушылар алдындағы АЖҚ	Мүлікті сақтандыру	Озге қаржылық залалдардан сақтандыру	Карыздарды сақтандыру	Озге ерікті сақтандыру	Жиыны	
(257)	-	(435)	491,11€	1,898,21€	(64,344)	2,324,29€	
29,99€	499	12,62€	31,11€	(911,382)	267,23€	(569,908)	
29,73€	499	12,19€	522,23€	986,83€	202,89€	1,754,38€	
27	-	-	-	(44,838)		(44,811)	
(29,395)	-	(597)	(35,112)	(74,693)	-	(139,797)	
(29,368)	-	(597)	(35,112)	(119,531)	-	(184,608)	
368	499	11,59€	487,12€	867,30€	202,89€	1,569,78€	

7 Келтірілген шағымдар

**2020 ж.
мың тенге**

Төленген шағымдар

**Қайта сақтандыруды шегергендегі төленген
шағымдар**

Келтірілген, бірақ мәлімделмеген залалдарға резервтердің өзгеруі

Мәлімделген, бірақ төленбекен талаптарға резервтердің өзгеруі

Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылар үлесінің өзгеруі

Қайта сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі өзгеріс, нетто

Кепі талап бойынша өтеу

Төленген шағымдар, нетто

	Міндетті сақтандыру			Ерікті сақтандыру			
	Жұмыс берушінің жауапкершілігі	Тасымалдаушының жолаушылар алдындағы АЖҚ	Мүлікті сақтандыру	Өзге каржылық залалдардан сақтандыру	Қарыздарды сақтандыру	Өзге ерікті сақтандыру	Жиыны
Төленген шағымдар	34,100	-	-	54,862	1,143,094	42,179	1,274,235
Қайта сақтандыруды шегергендегі төленген шағымдар	34,100	-	-	54,862	1,143,094	42,179	1,274,235
Келтірілген, бірақ мәлімделмеген залалдарға резервтердің өзгеруі	(72,378)	-	-	(571,331)	4,148,264	(126,042)	3,378,513
Мәлімделген, бірақ төленбекен талаптарға резервтердің өзгеруі	(2,811)	-	(107,704)	220,338	(851,489)	(14,857)	(756,523)
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылар үлесінің өзгеруі	27,227	-	4,378	-	-	-	31,605
Қайта сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі өзгеріс, нетто	(47,962)	-	(103,326)	(350,993)	3,296,775	(140,899)	2,653,595
Кепі талап бойынша өтеу	-	-	-	-	-	-	-
Төленген шағымдар, нетто	(13,862)	-	(103,326)	(296,131)	4,439,869	(98,720)	3,927,830

**2019 ж.
мың тенге**

Төленген шағымдар

Қайта сақтандыруды шегергендегі төленген шағымдар

Келтірілген, бірақ мәлімделмеген залалдарға резервтердің өзгеруі

Мәлімделген, бірақ төленбекен талаптарға резервтердің өзгеруі

Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылар үлесінің өзгеруі

Қайта сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі өзгеріс, нетто

Кепі талап бойынша өтеу

Төленген шағымдар, нетто

	Міндетті сақтандыру			Ерікті сақтандыру			
	Жұмыс берушінің жауапкершілігі	Тасымалдаушының жолаушылар алдындағы АЖҚ	Мүлікті сақтандыру	Өзге каржылық залалдардан сақтандыру	Қарыздарды сақтандыру	Өзге ерікті сақтандыру	Жиыны
Төленген шағымдар	24,483	-	2,113	4,126	209,461	79	240,262
Қайта сақтандыруды шегергендегі төленген шағымдар	24,483	-	2,113	4,126	209,461	79	240,262
Келтірілген, бірақ мәлімделмеген залалдарға резервтердің өзгеруі	(46,919)	(82)	(6,959)	1,575,547	44,774	165,092	1,731,453
Мәлімделген, бірақ төленбекен талаптарға резервтердің өзгеруі	(22,315)	-	(36,549)	71,457	1,227,703	16,784	1,257,080
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылар үлесінің өзгеруі	44,194	-	(2,885)	-	9,192	-	50,501
Қайта сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі өзгеріс, нетто	(25,040)	(82)	(46,393)	1,647,004	1,281,669	181,876	3,039,034
Кепі талап бойынша өтеу	-	-	-	(4,802)	(2,000)	-	(6,802)
Төленген шағымдар, нетто	(557)	(82)	(44,280)	1,646,328	1,489,130	181,955	3,272,494

8 Пайыздық кірістер/(шығыстар)

	2020 ж. мың тенге	2019 ж. мың тенге
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер		
Банктердегі депозиттер және акша қарожаты және олардың баламалары	4,784,691	3,851,521
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	1,063,173	893,463
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	<u>1,332,131</u>	<u>41,905</u>
	<u>7,179,995</u>	<u>4,786,889</u>
Озге де пайыздық кірістер		
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар	<u>48,383</u>	<u>69,489</u>
	<u>48,383</u>	<u>69,489</u>
Пайыздық шығыстар		
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан қарыз бойынша пайыздық шығыс	<u>(20,287)</u>	<u>(24,877)</u>
	<u>(20,287)</u>	<u>(24,877)</u>

9 Жалпы әкімшілік шығыстар

	2020 ж. мың тенге	2019 ж. мың тенге
Жалақы және сыйлышқақы	1,018,839	919,355
Жалға алу шығыстары	165,408	146,378
Консультациялық және кәсіби қызметтер	131,240	112,558
Әлеуметтік салық және әлеуметтік аударымдар	97,285	76,187
Жарнама және маркетинг	61,814	80,029
Директорлар кеңесін ұстауға арналған шығыстар	46,143	40,102
Байланыс қызметтері	35,020	22,534
Тозу және амортизация	29,225	16,970
Оқытуға арналған шығыстар	26,628	23,760
Көлік шығыстары	26,020	32,072
Мүшелік жарналар	24,754	13,263
Жұмыскерлерді сақтандыру	23,497	18,756
Іссапар шығыстары	21,303	103,241
Шаруашылық шығыстары	10,817	5,227
Банк қызметтері	4,839	4,195
Өзге де салықтар мен алымдар	2,067	386
Әкілдік шығыстар	145	1,052
Басқалар	<u>32,765</u>	<u>31,231</u>
	<u>1,757,809</u>	<u>1,647,296</u>

10 Табыс салығы бойынша шығыс

	2020 ж. мың тенге	2019 ж. мың тенге
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыс	656,571	355,412
Ағымдағы табыс салығының барлығы	<u>656,571</u>	<u>355,412</u>
Уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және қалпына келтірілуі және бағалau резервінің өзгеруі салдарынан кейінгे қалдырылған салық міндеттемелерінің шамасын өзгерту	<u>(3,360)</u>	<u>(12,496)</u>
Табыс салығы бойынша барлық шығыс	<u>653,211</u>	<u>342,916</u>

2020 жылды ағымдағы және кейінгे қалдырылған табыс салығы бойынша мөлшерлеме 20% құрайды (2019 жыл: 20%).

31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін салықтың тиімді мөлшерлемесін есептеу:

	2020 ж.		2019 ж.	
	мың теңге	%	мың теңге	%
Салық салуга дейінгі пайда	4,517,115	100	2,698,500	100
Табыс салығы бойынша қолданыстағы мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығы	(903,423)	(20)	(539,700)	(20)
Инвестициялық бағалы қағаздардан салық салынбайтын табыс	485,721	11	136,318	5
Сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің құнсыздануына резервтерді қалыптастыру бойынша шегерілмейтін шығыстар	(255,154)	(6)	-	-
Басқа да салық салынбайтын кірістер	19,645	-	60,466	2
	(653,211)	(14)	(342,916)	(13)

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері

Қаржылық есептілікте көрсетілген активтер мен міндеттемелердің құны мен салық салынатын базаны есептеу мақсаттары үшін пайдаланылатын сомалар арасында туындайтын уақытша айырмалар 2020 жылғы 31 желтоқсандағы және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерінің туындауына әкеп соғады.

Табыс салығы бойынша салық салынатын базаның мөлшерін азайтатын уақытша айырмаларды пайдалану мерзімі Қазақстан Республикасының қолданылып жүрген салық заңдарымен шектелмейді.

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі уақытша айырмалар шамасының өзгеруі мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	2020 жылғы 1 қантардағы жағдай бойынша қалдық	Kезең үшін пайда немесе залал құрамы көрсетілген	2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық
	мың теңге		
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(4,655)	7,272	2,617
Басқа да кредиторлық берешек	1,000	(1,000)	-
Демалысқа арналған резерв және бонустар	40,606	(2,912)	37,694
	36,951	3,360	40,311

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі уақытша айырмалар шамасының өзгеруі мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	2020 жылғы 1 қантардағы жағдай бойынша қалдық	Kезең үшін пайда немесе залал құрамы көрсетілген	2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық
	мың теңге		
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	620	(5,275)	(4,655)
Басқа да кредиторлық берешек	632	368	1,000
Демалысқа арналған резерв және бонустар	23,203	17,403	40,606
	24,455	12,496	36,951

11 Ақша қаражаты және олардың баламалары

	2020 ж.	2019 ж.
	мың теңге	мың теңге
Банктердегі ағымдағы шоттар және талап етілмелі депозиттер	9,779,601	17,657,751
Залалдарға арналған бағалау резерві	(279)	(2,052)
Залалға арналған резервті шегергендегі ақша қаражаты мен олардың баламаларының жиыны	9,779,322	17,655,699

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның банкте қалдығы болмаған (2019 жылғы 31 желтоқсанда: Компанияның бір банкте қалдығы болған), оның үлесіне меншікті капиталдың 10%-дан астамы тиесілі.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания 12 айлық күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада ақша қаражаты және олардың баламалары бойынша залалдарға арналған бағалау резервін таниды.

12 Банктердегі депозиттер

	2020 ж. мың теңге	2019 ж. мың теңге
Банктердегі депозиттер	64,098,472	46,647,614
Залалдарға арналған бағалау резерві	(180,631)	(73,493)
Залалдарға арналған резервті шегергендең бандтердегі депозиттердің жиыны	63,917,841	46,574,121

Залалға арналған бағалау резервінің қозғалысы

Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша залалдарға арналған бағалау резервінің қозғалысы көрсетілген:

мың теңге	1-саты	3-саты	Жиыны
Кезеңнің басына	73,493	-	73,493
Залалға бағалау резервінің таза өзгеруі	107,138	-	107,138
Кезеңнің соңына	180,631	<b">-</b">	180,631

Төмендегі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша залалдарға арналған бағалау резервінің қозғалысы көрсетілген:

мың теңге	1-саты	3-саты	Жиыны
Кезеңнің басына	55,466	700,175	755,641
3-сатыға ауыстыру	-	-	-
Залалға бағалау резервінің таза өзгеруі	18,027	(700,175)	(682,148)
Кезеңнің соңына	73,493	<b">-</b">	73,493

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі шоттар мен депозиттер бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылына 0.4%-дан 9.1%-га дейін құрайды (2019 жылғы 31 желтоқсан: 1%-дан 9.4%-га дейін).

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның 3 банкте (2019 жылғы 31 желтоқсан: 3 банк) қалдықтары болды, олардың үлесіне меншікті капиталдың 10%-дан астамы тиесілі. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мұндай қалдықтардың жиынтық көлемі 56,904,867 мың теңгені құрайды (2019 жыл: 39,658,160 мың теңге).

2019 жыл ішінде 700,175 мың теңге сомаға салымдар бойынша резервтерді 3 сатыда қалпына келтіру 2019 жылдың наурызында «First Heartland Jysan Bank» АҚ (бұрын «Цеснабанк» АҚ) депозиттерді өтеуге байланысты болды.

13 Инвестициялық бағалы қағаздар

	31 желтоқсан 2020 жыл мың теңге	31 желтоқсан 2019 жыл мың теңге
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар	19,928,909	10,224,696
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатындар	25,576,523	10,682,611
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар	727,495	660,849
	46,232,927	21,568,156

	2020 ж. мың теңге	2019 ж. мың теңге
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар		
Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары		
«BBB-» кредиттік рейтингі бар	5,986,139	5,895,300
Шет мемлекеттердің мемлекеттік облигациялары		
«AA +» кредиттік рейтингі бар	343,057	283,884
Мемлекеттік облигациялардың барлығы	6,329,196	6,179,184
Қазақстанның компаниялардың корпоративтік облигациялары		
«BBB +» - «BBB-» кредиттік рейтингі бар	-	1,019,759
Қазақстанның корпоративтік облигациялардың жиыны компаниялардың		
Халықаралық қаржы үйымдарының бағалы қағаздары	-	1,019,759
«AAA» кредиттік рейтингі бар	10,629,220	-
«BBB +» - «BBB-» кредиттік рейтингі бар	2,970,493	3,025,753
Халықаралық қаржы үйымдарының бағалы қағаздарының жиыны		
	13,599,713	3,025,753
	19,928,909	10,224,696
 Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын		
Қазақстан банктарнің облигациялары		
«B +» - «B-» кредиттік рейтингі бар	727,495	660,849
Қазақстанның банктардің облигацияларының жиыны		
	727,495	660,849
 Амортизацияланған құны бойынша бағаланатындар		
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталары		
«BBB-» кредиттік рейтингі бар	5,431,662	6,935,599
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Ноталарының жиыны		
	5,431,662	6,935,599
 Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары		
«BBB -» кредиттік рейтингі бар	11,174,662	-
Мемлекеттік облигациялардың барлығы		
Қазақстанның компаниялардың корпоративтік облигациялары		
«BBB-» кредиттік рейтингі бар	4,147,578	3,747,012
Қазақстанның компаниялардың корпоративтік облигацияларының жиыны		
	4,147,578	3,747,012
 Халықаралық қаржы үйымдарының бағалы қағаздары		
«BBB +» - «BBB-» кредиттік рейтингі бар	4,822,621	-
Халықаралық қаржы үйымдарының бағалы қағаздарының жиыны		
	4,822,621	-
	25,576,523	10,682,611

Кредиттік рейтингтер «Standard & Poor's» кредиттік агенттігінің стандарттарына немесе басқа халықаралық агенттіктердің аналогтарына сәйкес ұсынылған.

2020 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық бағалы қағаздар бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесі жылдық 2.5%-дан 11.00%-ға дейін өзгерді (2019 жылды 31 желтоқсан: 4.26%-дан 9.5%-ға дейін). 2019 жылды 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Компания «Астана LRT» ЖШС-нің 100 бірлік облигацияларын 2024 жылды өтеу мерзімімен бірлігіне 100,000 АҚШ доллары бағасымен сатып алды. Облигациялар бойынша купондық мөлшерлеме жылдық 3.25% құрайды. Облигациялар жылдық 3.94% нарықтық мөлшерлемені пайдалана отырып есептелген 3,752,606 мың теңгеге тең әділ құн бойынша танылды. 120,794 мың теңге мөлшеріндегі номиналды және әділ құн арасындағы айырмаса дисконт түріндегі залал өзге шығыстарда танылды. «Астана LRT» ЖШС облигациялары Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылды 20 қыркүйектегі № 5ГГД019 кепілдік міндеттемесі негізінде Қазақстан Республикасы Каржы министрлігі атынан кепілдігімен қамтамасыз етілді. Қазақстан Республикасының егеменді рейтингі «Standard & Poor's» кредиттік агенттігінің стандарттарына немесе басқа да халықаралық агенттіктердің аналогтарына сәйкес «BBB-» деңгейінде ұсынылғанын ескерсек, бұл рейтинг «Астана LRT» ЖШС облигацияларына да колданылады.

14 Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек

	2020 ж. мың тенге	2019 ж. мың тенге
Сақтанушылардан тиесілі сомалар	1,813,096	1,403,340
Қайта сақтандырушылардан тиесілі сомалар	33,801	221
	1,846,897	1,403,561
Кұнсыздануға арналған резерв	(28,020)	(12,305)
	1,818,877	1,391,256

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның өз капиталының 10%-дан астамы үлесіне тиесілі сақтанушылары жоқ. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін сақтандыру және қайта сақтандыру шарттары бойынша дебиторлық берешектің құнсыздануына резервтің өзгерістері мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	2020 ж. мың тенге	2019 ж. мың тенге
Жыл басындағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған резервтің шамасы	(12,305)	(48)
Резервті таза есептеу	(15,715)	(12,257)
Жыл соңындағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған резервтің шамасы	(28,020)	(12,305)

Сақтандыру және қайта сақтандыру шарттары бойынша дебиторлық берешектің кредиттік сапасы

Мынадай кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің кредиттік сапасы туралы ақпарат берілген:

	Дебиторлық берешек, брутто мың тенге	Кұнсыздануға резерв мың тенге	Дебиторлық берешек, нетто мың тенге	Дебиторлық берешектің құнсыздануына резерв, брутто %
Сақтанушылар мен қайта сақтандырушылардан тиесілі сомалар				
Сақтанушылардан тиесілі сомалар				
Мерзімі өтпеген	1,769,084	-	1,769,084	-
Мерзімі өткен немесе құнсызданған:				
- 90 қүннен кем мерзімге мерзімі өткен	24,814	(10,200)	14,614	41
- 90 қүннен астам, бірақ 1 жылдан кем мерзімге мерзімі өткен	9,941	(8,563)	1,378	86
- 1 жылдан астам мерзімі өткен	9,257	(9,257)	-	100
Сақтанушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешегінің жиыны	44,012	(28,020)	15,992	64
Сақтанушылардан тиесілі сомалардың жиыны	1,813,096	(28,020)	1,785,076	2
Қайта сақтандырушылардан тиесілі сомалар				
Мерзімі өтпеген	33,801	-	33,801	-
Қайта сақтандырушылардан тиесілі сомалардың жиыны	33,801	-	33,801	-
Сақтанушылар мен қайта сақтандырушылардан тиесілі сомалардың жиыны	1,846,897	(28,020)	1,818,877	2

Бұдан әрі кестеде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің сапасы туралы ақпарат берілген:

	Дебиторлық берешек, брутто мың тенге	Құнсыздануға резерв мың тенге	Дебиторлық берешек, нетто мың тенге	Дебиторлық берешектің құнсыздануыны а резерв, брутто %
Сақтанушылар мен қайта				
сақтанушылардан тиесілі сомалар				
Сақтанушылардан тиесілі сомалар				
Мерзімі өтпеген	1,368,176	-	1,368,176	-
Мерзімі өткен немесе құнсызданған:				
- 90 қүннен кем мерзімге мерзімі өткен	22,430	-	22,430	-
- 90 қүннен астам, бірақ 1 жылдан кем мерзімге мерзімі өткен	12,734	(12,084)	650	95
Сақтанушылардан тиесілі				
сомалардың жиыны	1,403,340	(12,084)	1,391,256	1
Қайта сақтандыруышылардан тиесілі				
сомалар				
Мерзімі өтпеген				
Мерзімі өткен немесе құнсызданған:				
- 1 жылдан астам мерзімі өткен	221	(221)	-	100
Қайта сақтанушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешегінің жиыны	221	(221)	-	100
Қайта сақтандыруышылардан тиесілі				
сомалардың жиыны	221	(221)	-	100
Сақтанушылар мен қайта				
сақтанушылардан тиесілі сомалардың				
жиыны	1,403,561	(12,305)	1,391,256	1

15 Сақтандыру шарттары бойынша резервтер және сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандыруышылардың үлесі

	Брутто 2020 ж. мың тенге	Қайта сақтандыру 2020 ж. мың тенге	Нетто 2020 ж. мың тенге
Енбек сінірілмеген сыйлықақылар бойынша резерв	5,671,788	(192,634)	5,479,154
Болған, бірақ мәлімделмеген наразылықтар бойынша резерв	6,531,517	(55,802)	6,475,715
Мәлімделген, бірақ реттелмеген наразылықтар бойынша резерв	796,854	(2,591)	794,263
	13,000,159	(251,027)	12,749,132
	Брутто 2019 ж. мың тенге	Қайта сақтандыру 2019 ж. мың тенге	Нетто 2019 ж. мың тенге
Енбек сінірілмеген сыйлықақылар бойынша резерв	3,737,856	(228,797)	3,509,059
Болған, бірақ мәлімделмеген наразылықтар бойынша резерв	3,153,004	(83,029)	3,069,975
Мәлімделген, бірақ реттелмеген наразылықтар бойынша резерв	1,553,377	(6,969)	1,546,408
	8,444,237	(318,795)	8,125,442

(a) Орын алған, бірақ мәлімделмеген наразылықтар бойынша және мәлімделген, бірақ реттелмеген наразылықтар бойынша резервтер қозғалыстарын талдау

	2020 ж. мың теңге	2019 ж. мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған резервтердің шамасы	4,616,383	1,577,349
Ағымдағы жылы болған залалдар	4,900,313	1,943,018
Жорамалдардағы өзгерістердің салдарынан алдыңғы жылдары болған залалдар бойынша түзету	(1,004,088)	1,278,975
Сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығыстардың жалпы сомасы	(1,274,235)	(233,460)
Қайта сақтандырушылар үлесіндегі өзгеріс	31,605	50,501
Жыл соңындағы жағдай бойынша резервтердің шамасы	7,269,978	4,616,383

(б) Еңбек сінірілмеген сыйлықақылар бойынша резервтегі қозғалыстарды талдау

	2020 ж. мың теңге	2019 ж. мың теңге
Жыл басындағы резерв шамасы	3,509,059	2,799,354
Есептеген сыйлықақылар	3,756,554	2,324,296
Еңбекпен табылған сыйлықақылар	(1,822,622)	(1,754,388)
Қайта сақтандырушылар үлесіндегі өзгеріс	36,163	139,797
Жыл соңындағы жағдай бойынша резерв шамасы	5,479,154	3,509,059

(в) Қызметтің негізгі бағыттары бөлінісінде сақтандыру шарттары бойынша резервтерді талдау

**2020 ж.
мың тенге**

Еңбек сінірлімеген сыйлықақылар бойынша резерв
Болған, бірақ мәлімделмеген наразылықтар бойынша резерв
Мәлімделген, бірақ реттелмеген наразылықтар бойынша резерв
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер, брутто
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта
сақтандыруышылардың үлесі
Сақтандыру шарттары бойынша резерв, нетто

Міндетті сақтандыру	Ерікті сақтандыру					Жиыны
	Жұмыс берушінің жаупты- лығы	Мұлікті сақтандыру	Өзге қаржылық залалдардан сақтан- дыру	Қарыздарды сақтандыру	Өзге ерікті сақтан- дыру	
-	-	712,258	4,529,201	430,329	5,671,788	
196,689	-	1,556,477	4,714,593	63,758	6,531,517	
-	52,937	326,492	376,214	41,211	796,854	
196,689	52,937	2,595,227	9,620,008	535,298	13,000,159	
(55,802)	(2,591)	(192,634)	-	-	(251,027)	
140,887	50,346	2,402,593	9,620,008	535,298	12,749,132	

**2019 ж.
мың тенге**

Еңбек сінірлімеген сыйлықақылар бойынша резерв
Болған, бірақ мәлімделмеген наразылықтар бойынша резерв
Мәлімделген, бірақ реттелмеген наразылықтар бойынша резерв
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер, брутто
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта
сақтандыруышылардың үлесі
Сақтандыру шарттары бойынша резерв, нетто

Міндетті сақтандыру	Ерікті сақтандыру					Жиыны
	Жұмыс берушінің жаупты- лығы	Мұлікті сақтандыру	Өзге қаржылық залалдардан сақтан- дыру	Қарыздарды сақтандыру	Өзге ерікті сақтан- дыру	
-	1,673	792,622	2,763,928	179,633	3,737,856	
269,067	-	2,127,808	566,329	189,800	3,153,004	
2,811	160,641	106,154	1,227,703	56,068	1,553,377	
271,878	162,314	3,026,584	4,557,960	425,501	8,444,237	
(83,028)	(6,969)	(201,824)	(26,974)	-	(318,795)	
188,850	155,345	2,824,760	4,530,986	425,501	8,125,442	

(г) Резервтер бойынша негізгі жорамалдар

Жорамалдарды анықтау үшін пайдаланылатын процесс неғұрлым ықтимал немесе күтілетін нәтижелердің бейтарап бағаларын алуға арналған. Жорамалдарды қалыптастыру үшін негіз ретінде пайдаланылатын ақпарат көздері ішкі болып табылады, олар жыл сайын жүргізілетін егежей-тегжейлі зерттеулердің нәтижелерін қамтиды. Жорамалдар олардың байқалатын нарықтық бағаларға және өзге де жарияланған ақпаратқа сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында тексеріледі. Алайда, қазақстандық сақтандыру нарығында негізгі қызмет бойынша жорамалдар мен өзгерістерге ұшырауды айқындау үшін өзекті болатын жалпыға бірдей қолжетімді ақпараттың жетіспеушілігі байқалады.

Қызметтің сипатына байланысты қандай да бір жеке шағымның ықтимал нәтижелерін және мәлімделген шағымдар бойынша жалпы шығындарды дәлдікпен болжау өте қыын. Әрбір мәлімделген наразылық барлық мән-жайларға, авариялық сарапшылардан алынған ақпаратқа және осындай шағымдардың мөлшері бойынша тарихи деректерге тиісті назар аудара отырып, жеке тәртіппен қаралады. Әрбір жағдай бойынша бағалар жана деректер пайда болған жағдайда тұрақты түрде қайта қаралады және тиісті түрде жаңартылады. Резервтер қолда бар ағымдағы ақпараттың негізінде қалыптастырылады. Алайда түпкілікті міндеттемелер одан аргы оқиғалардың нәтижесінде өзгеруі мүмкін. Залалдарды жабуға жұмысалатын шығындардың қорытынды шамасына әсер ететін көптеген факторлардың әсерін бағалау қыын. Резервті есептеудің курделілігі сақтандырудың базалық шарттарындағы айырмашылыққа, наразылықтың курделілігіне, наразылықтың көлемі мен шағымның жеке ауырлығына, наразылықтың туындаған құнін және оның нақты мәлімдеген құнін айқындауга байланысты сақтандырудың әртүрлі түрлері үшін де ерекшеленеді.

Деректер жеткілікті болған жағдайда орын алған, бірақ мәлімделмеген шағымдар бойынша резервтер түрлендірілген «тізбекті сатының» және Борнхьюттер-Фергюссонның статистикалық әдістерін пайдалана отырып бағаланады. Мұндай әдістер өткен жылдардағы залалдардың дамуының байқалатын деректеріне негізделе отырып, әрбір жыл бойынша төленген және болған шағымдардың дамуын экстраполяциялады.

Егер осы әдістерде залалдардың дамуы туралы тарихи ақпарат пайдаланылса, онда олар бүрын орын алған залалдардың даму моделі болашақта қайталанады деп болжайды. Мұндай жорамалдың дұрыс болмауының себептері бар. Бұл себептер экономикалық, құқықтық, саяси және әлеуметтік үрдістерді, бизнес бағыттарының үйлесімділігіндегі өзгерістерді, ірі залалдардың әсерін қоса алғанда, кездесік ауытқуларды қамтиды.

Жалпы сақтандыру шарттары бойынша резервтерді бағалауға ең елеулі ықпал ететін жорамалдар залалдардың ең соңғы айлары үшін күтілетін залалдар коэффициенттерін білдіреді. Күтілетін залалдар коэффициенті күтілетін талаптардың жұмыс істеген сыйлықақыларға қатынасын білдіреді. Жалпы міндеттемені айқындау кезінде ақша қаражатының болашақ ағындарының болжамы жекелеген наразылық сомасына әсер етуі мүмкін параметрлердің есептік мәндерін қамтиды.

Компания портфелинің көрсеткіштері күтілетін залалдар коэффициенттерінің өзгеруіне сезімтал. Компания кез келген пайда болатын үрдістерді ескеретіндегі етіп көрсетілген ауыспалы мәндердің соңғы өзгерістері негізінде өзінің сақтандыру тарифтерін үнемі түзетіп отырады.

Сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына әсер ететін өзге де ақпарат анықталған кезде Компания жекелеген сақтандыру шарттары бойынша қосымша резервтер құрады. Әрбір сақтандыру шартының/сақтандыру лимитінің сараланған тәуекел көздері болғандықтан, қосымша резервтеу сақтандырылушының қызмет түрінен сараланған түрде де жүзеге асырылуы мүмкін.

Карыздарды сақтандыру, кепілдіктер мен кепілдемелерді сақтандыру, өзге де қаржылық залалдардан сақтандыру, қаржы үйымдарының залалдарын сақтандыру сыйнаптары бойынша резервтерді бағалау үшін Компания экспорттық-кредиттік сақтандыру үйымдарының (Берн Одағының Прага клубы - ірі халықаралық экспорттық-кредиттік агенттіктер қауымдастыры) деректерін пайдалануга құқылы, өйткені одақ экспорттық кредиттер мен инвестицияларды сақтандыруды ұсынатын үйымдардың жалғыз жетекші халықаралық бірлестігі болып табылады. Одақ халықаралық трансшекаралық сауда мен инвестиацияларға жәрдемдесуге, сондай-ақ оның мүшелері арасында кәсіби деректер алмасуды қамтамасыз етуге арналған халықаралық үйым болып табылады және жиырма бес жылдан астам қаржы көрсеткіштері мен өзге де деректерді жинақтайды.

16 Меншікті капитал

(а) Акционерлік капитал

	Қарапайым акциялар 2020 ж.	Қарапайым акциялар 2019 ж.
Шығаруға рұқсат етілген (қарапайым акциялар)	92,000	92,000
Шығарылған және айналыстағы (қарапайым акциялар)	91,340	90,760
Акциялар саны	87,300	87,300
Атаулы құны, мың теңге	266	266
Акциялар саны	2,780	2,780
Атаулы құны, мың теңге	5,000	5,000
Акциялар саны	680	680
Атаулы құны, мың теңге	50,000	50,000
Акциялар саны	580	-
Атаулы құны, мың теңге	50,000	-
Шығарылды және толығымен төленді, мың теңге	100,100,000	71,100,000

(б) Капиталды басқару

Компания ҚРҰБ нормативтік актілерінде белгіленетін төлем қабілеттілігі маржасына қатысты Қазақстан Республикасының нормативтік талаптарының объектісі болып табылады.

Компания төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативін кемінде 1 деңгейнде ұстауға міндетті. Төлем қабілеттілігі маржасы нақты төлем қабілеттілігі маржасын төлем қабілеттілігінің ең төменгі қажетті маржасына болу арқылы айқындалады. Төлем қабілеттілігінің ең төменгі қажетті маржасы таза табыс етілген сыйлықақыларды, төленген талаптарды және шетелдік қайта сақтандырушыларға берілген сыйлықақыларды қамтитын бірнеше факторлардың негізінде есептеледі. 2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания төлем қабілеттілігі маржасының коэффициенттерін сақтады, олар:

	2020 ж. мың теңге	2019 ж. мың теңге
Төлем қабілеттілігінің нақты маржасы	108,135,846	70,270,705
Төлем қабілеттілігі маржасының ең төменгі мөлшері	1,944,600	1,515,000
Төлем қабілеттілігі маржасы	55.61	46.4

(в) Дивидендер

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Компания акционерлерінің Компания резервтерін бөлуге құқығы бөлінбеген пайданың шамасымен шектеледі. Компанияның қаржылық есептілігінде көрсетілген, ХҚЕС-ке сәйкес дайындалған немесе жинақталған залал жағдайында ағымдағы жылғы таза пайда сомасымен, егер таза табысты болу Компанияның төлем қабілетсіздігіне немесе дәрменсіздігіне әкеп соқпаса, немесе егер Компанияның меншікті капиталының мөлшері болу нәтижесінде теріс болса. Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бөлінуге қолжетімді қаражаттың жалпы көлемі 2,497,438 мың теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсан: 6,003,314 мың теңге).

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде 2,35,583 мың теңге немесе 91,340 дана акция үшін 25,789.21 теңге мөлшерінде дивидендтер жарияланды және төленді (2019 жылы: 475,666 мың теңге немесе 90,760 дана акция үшін 5,240.92 теңге).

(г) Болжанбаған тәуекелдер резерві

2020 жылы Компания белінбеген пайда құрамында 4,989,608 мың теңге (2019: 2,004,258 мың теңге) мөлшерінде болжанбаған тәуекелдер резервін есептеді, өйткені Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2016 жылғы 26 желтоқсандағы № 304 қаулысына өзгерістер енгізу туралы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2019 жылғы 31 қантардағы № 12 қаулысына сәйкес Компания ендек сінірілмеген сыйлықақылар бойынша резерв барлық күтілетін сақтандыру залалдарын жаба алмайтын сақтандыру өнімдері үшін резерв құруға тиіс.

17 Қаржы құралдарының тәуекелдерін басқару

Тәуекелдерді басқару Компания қызметінің негізінде жатыр және Компанияның операциялық қызметінің елеулі элементі болып табылады. Нарықтық тәуекел, кредиттік тәуекел және өтімділік тәуекелі Компания өз қызметін жүзеге асыру процесінде кездесетін негізгі тәуекелдер болып табылады.

(а) Тәуекелдерді басқару жөніндегі саясат және рәсімдер

Компанияның тәуекелдерді басқару жөніндегі саясаты Компания ұшырайтын тәуекелдерді айқындауга, талдауга және басқаруга, тәуекелдер лимиттерін және тиісті бақылауларды белгілеуге, сондай-ақ тәуекелдер деңгейін және олардың белгіленген лимиттерге сәйкестігін тұрақты бағалауга бағытталған. Тәуекелдерді басқару жөніндегі саясат пен рәсімдер нарықтық жағдайдың, ұсынылатын өнімдер мен көрсетілетін қызметтердің және пайда болатын үздік практиканың өзгерістерін көрсету мақсатында тұрақты негізде қайта қаралады.

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару жөніндегі бақылау жүйесінің тиісінше жұмыс істеуіне, негізгі тәуекелдерді басқаруға және тәуекелдерді басқару жөніндегі саясаттар мен рәсімдерді мақұлдауга, сондай-ақ ірі мәмілелерді мақұлдауга жауапты болады.

Басқарма тәуекелдерді төмендету жөніндегі шаралардың мониторингі мен енгізілуіне жауапты болады, сондай-ақ Компанияның қызметін тәуекелдердің белгіленген шегінде жүзеге асыруын қадағалайды. Тәуекелдерді басқару департаменті басшысының міндетіне тәуекелдерді жалпы басқару және қолданыстағы заңнама талаптарының сақталуын бақылауды жүзеге асыру, сондай-ақ қаржылық және қаржылық емес тәуекелдер бойынша есептерді табу, бағалау, басқару және жасау бойынша жалпы қағидаттар мен әдістердің қолданылуын бақылауды жүзеге асыру кіреді. Ол тікелей Директорлар кеңесіне және жанама түрде Төрағага есеп береді.

Тәуекелдің сыртқы және ішкі факторлары ұйым шеңберінде анықталады және басқарылады. Тәуекел факторларының барлық тізбесін анықтауға және тәуекелдерді азайту жөніндегі ағымдағы рәсімдердің жеткіліктілік деңгейін айқындауға ерекше назар аударылады. Кредиттік және нарықтық тәуекелдерді стандартты талдаудан басқа, Тәуекелдерді басқару департаменті жекелеген бағыттар бойынша сараптамалық баға алу мақсатында операциялық белімшелермен тұрақты кездесулер өткізу жолымен қаржылық және қаржылық емес тәуекелдерге мониторинг жүргізеді.

(б) Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел - бұл нарықтық бағалардың, мысалы, шетел валюталарының айырбастау бағамдарының, пайыз мөлшерлемелерінің және акцияларға бағалардың өзгеруі Компанияның пайдасына немесе ондағы қаржы құралдарының құнына теріс етүі тәуекелі. Нарықтық тәуекел валюталық тәуекелден, пайыздық тәуекелден, кірістілік қисығы тәуекелінен, сондай-ақ басқа да нарықтық тәуекелдерден тұрады. Нарықтық тәуекел нарықтағы жалпы және ерекше өзгерістердің және нарықтық бағалардың және валюталардың айырбас бағамдарының құбылмалылығы деңгейінің өзгерістерінің ықпалына ұшыраған пайыздық, валюталық және үлестік қаржы құралдарына қатысты ашық позициялар бойынша туындейды.

Нарықтық тәуекелді басқарудың міндегі нарықтық тәуекелге ұшырау қабылданған тәуекел үшін алынатын кірістілікті оңтайландауды қамтамасыз ете отырып, қолайлы параметрлердің шегінен шықпаудың басқару және бақылау болып табылады.

Директорлар кеңесі бақылайтын Тәуекелдерді басқару департаменті нарықтық тәуекелді басқаруға жауапты болады. Директорлар кеңесі нарықтық тәуекел лимиттерін бекітеді.

Компания жекелеген қаржы құралдары бойынша портфельдің шамасына қатысты ашық позиция бойынша лимиттерді, пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру мерзімдерін, валюталық позицияны, ысыраптар лимиттерін белгілеу және олардың сақталуына тұрақты мониторинг жүргізу жолымен нарықтық тәуекелді басқарады.

Нарықтық тәуекелдің компоненті болып табылатын пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелін басқару пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруін үзуді бақылау арқылы Компанияның таза пайыздық маржасының сыйакы мөлшерлемелерінің өзгеруінің әртүрлі стандартты және стандартты емес сценарийлеріне сезімталдығын мониторингілеу рәсімімен толықтырылады.

(i) Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі - бұл нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі салдарынан әділ құнның немесе қаржы құралы бойынша ақша қаражатының болашақ ағынының өзгеру тәуекелі. Компания басым нарықтық пайыздық мөлшерлемелер ауытқуының оның қаржылық жағдайына және ақша қаражатының ағынына әсеріне ұшырайды. Мұндай ауытқулар пайыздық маржа деңгейін ұлғайтуы мүмкін, алайда оны төмендетуі не пайыздық мөлшерлемелер күтпеген жерден өзгерген жағдайда залалдардың туындауына әкеп соғуы мүмкін.

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі белгілі бір өтеу мерзімі бар қолда бар немесе болжанатын активтер осындағы өтеу мерзімі бар қолда бар немесе болжанатын міндемелердің шамасы бойынша көп немесе аз болған жағдайларда туындаиды.

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі негізінен сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру мониторингі арқылы басқарылады. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құны 727,495 мың теңге бағаланатын және баланстық құны 3,861,769 мың теңге өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар үшін сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдері 2 айдан 6 айға дейінгі кезеңде (2019 жылғы 31 желтоқсан: 660,849 мың теңге мөлшеріндегі пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар 3 айдан 6 айға дейінгі кезеңде болады).

Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын және пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздардың әділ құнның өзгеруі нәтижесінде Компанияның бір жылдағы таза пайдасының және меншікті капиталының сезімталдығын талдау (2019 жылы: әділ құны бойынша пайда немесе шығын арқылы бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар), сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруіне (2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданыстағы позициялар және 100 базистік тармаққа кірістілік қисықтарының қатар төмендеуінің немесе өсуінің оңайлатылған сценарий негізінде жасалған) мынадай түрде берілген:

	31 желтоқсан 2020 ж.		31 желтоқсан 2019 ж.	
	Пайда	Меншікті капитал	Пайда	Меншікті капитал
100 базистік пунктке үлкейту жағына параллель жылжу	(113,171)	(493,632)	(16,685)	(315,944)
100 базистік пунктке азайту жағына параллель жылжу	117,086	521,654	17,356	335,224

(ii) Валюталық тәуекел

Компанияда бірнеше шетелдік валюталарда көрсетілген активтер мен міндеттемелер бар. Валюталық тәуекел - бұл валюталардың айырбастау бағамдарының өзгеруі салдарынан әділ құнның немесе қаржы құралы бойынша ақша қаражатының болашақ ағындарының өзгеру тәуекелі.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржы активтері мен міндеттемелерінің құрылымы мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

мың теңге	Тенге	АҚШ доллары	Рубль	Басқалар	Барлығы
Активтер					
Ақша қаражаты және олардың баламалары	9,226,493	733	551,702	394	9,779,322
Банктердегі депозиттер	45,885,629	11,327,758	6,704,454	-	63,917,841
Инвестициялық бағалы қағаздар:					
- өзге де жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша	19,585,852	-	-	343,057	19,928,909
- пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша	727,495	-	-	-	727,495
- амортизацияланған құны бойынша	16,606,324	8,970,199	-	-	25,576,523
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	1,784,004	1,658	33,215	-	1,818,877
Активтердің барлығы	93,815,797	20,300,348	7,289,371	343,451	121,748,967
Міндеттемелер					
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алынған қарызы	(71,876)	-	-	-	(71,876)
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	(24,719)	-	(1,204)	(1,606)	(27,529)
Басқа да қаржылық міндеттемелер	(90,043)	(3,448)	(1,126)	-	(94,617)
Міндеттемелердің барлығы	(186,638)	(3,448)	(2,330)	(1,606)	(194,022)
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	93,629,159	20,296,900	7,287,041	341,845	121,554,945

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ
2020 жылды 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық есептілікке ескертпелер

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелер құрылымы мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

мың тенге	Тенге	АҚШ доллары	Рубль	Басқалар	Барлығы
Активтер					
Ақша қаражаты және олардың баламалары	12,058,651	4,435,927	1,100,141	60,980	17,655,699
Банктердегі депозиттер	36,140,606	3,743,145	6,690,370	-	46,574,121
Инвестициялық бағалы қағаздар:					
- өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша	8,921,053	1,019,759	-	283,884	10,224,696
- пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша	660,849	-	-	-	660,849
- амортизацияланған құны бойынша	6,935,599	3,747,012	-	-	10,682,611
Сақтандыру және қайта сактандыру бойынша дебиторлық берешек	1,385,012	6,244	-	-	1,391,256
Активтердің барлығы	66,101,770	12,952,087	7,790,511	344,864	87,189,232
Міндеттемелер					
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алынған қарызы	(144,388)	-	-	-	(144,388)
Сақтандыру және қайта сактандыру бойынша кредиторлық берешек	(64,388)	-	(1,320)	-	(65,708)
Басқа да қаржылық міндеттемелер	(85,927)	-	-	(51)	(85,978)
Міндеттемелердің барлығы	(294,703)	-	(1,320)	(51)	(296,074)
2019 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	65,807,067	12,952,087	7,789,191	344,813	86,893,158

Қазақстан тенгесі бағамының төмендеуі, мынадай кестеде көрсетілгендей, 2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша келесі валюталарға қатысты меншікті капиталдың және пайданың немесе залалдың одан әрі сипатталған ұлғаюын (азаюын) туғызар еді. Бұл талдау Компанияның көзқарасы бойынша есепті кезеңнің аяғындағы жағдай бойынша негізді мүмкін болатын валюта бағамдарының өзгерістеріне негізделген. Талдау барлық басқа айнымалылар, әсіресе пайыздық мөлшерлемелер өзгеріссіз қалады дегенді білдіреді.

мың тенге	2020 ж.	2019 ж.
АҚШ доллары бағамының 10% өсуі (2019 ж.: 10%)	1,623,752	1,036,167
Рубль бағамының 10% өсуі (2019 ж.: 10%)	582,963	623,135

Қазақстан тенгесінің бұрын аударылған валюталарға қатысты бағамының өсуі 2020 жылғы 31 желтоқсандағы және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сома бойынша тең, бірақ қалған барлық ауыспалылар өзгеріссіз қалған жағдайда белгісі бойынша көрі әсерге ие болар еді.

(в) Кредиттік тәуекел

Кредиттік тәуекел - бұл қарыз алушының немесе Компанияның контрагентінің міндеттемелерін орындауы нәтижесінде туындастын қаржылық ысыраптар тәуекелі. Компания кредиттік тәуекелді (тансылған қаржылық активтер және тансылмаган шарттық міндеттемелер бойынша) кредиттік тәуекелді шоғырландыру лимиттерін белгілеу және сактау жөніндегі талаптарды қамтитын бекітілген саясаттар мен рәсімдерді қолдану арқылы басқарады. Қаржылық активтер мен міндеттемелерді басқару регламентін Басқарма қарайды және бекітеді.

Компания жекелеген контрагенттердің жай-күйіне тұрақты мониторинг жүргізеді және тұрақты негізде өз контрагенттерінің төлем қабілеттілігіне қайта бағалау жүргізеді. Жекелеген қарызы алушыларды талдаудан басқа, Тәуекелдерді басқару департаменті тұтастай алғанда кредиттердің шоғырлануы мен нарықтық тәуекелдерге қатысты инвестициялық портфельге бағалау жүргізеді.

Кредиттік тәуекелдің ең жоғары деңгейі, әдетте, қаржылық жағдай туралы есепте және танылмаган шарттық міндеттемелер сомасында қаржы активтерінің баланстық құнында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелердің өзара есеп айырысу мүмкіндігінің әлеуетті кредиттік тәуекелді төмендету үшін елеулі мәні жоқ.

Есепті құнгі жағдай бойынша баланстық кредиттік тәуекелдің ең жоғары деңгейі мынадай түрде берілуі мүмкін:

	2020 ж. мың теңге	2019 ж. мың теңге
АКТИВТЕР		
Ақша қаражаты және олардың баламалары	9,779,322	17,655,699
Банктердегі депозиттер	63,917,841	46,574,121
Инвестициялық бағалы қағаздар:		
- өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша	19,928,909	10,224,696
- пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша	727,495	660,849
- амортизацияланған құн бойынша	25,576,523	10,682,611
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	1,818,877	1,391,256
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	<u>251,027</u>	<u>318,795</u>
Тәуекелдің ең жоғары деңгейінің барлығы	<u>121,999,994</u>	<u>87,508,027</u>

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның 4 борышкөрі болды (2019 жылғы 31 желтоқсан: 4 борышкөр) оған қатысты кредиттік тәуекелге ұшырауы кредиттік тәуекелге барынша ұшыраудың 10 пайызынан асады. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы клиенттерге қатысты кредиттік тәуекелге ұшырау 74,065,669 мың теңгені құрайды (2019 жылғы 31 желтоқсан: 52,157,807 мың теңге).

(г) Отімділік тәуекелі

Отімділік тәуекелі - бұл Компанияда есеп айырысу ақша қаражатын немесе басқа қаржы активін беру жолымен жүзеге асырылатын қаржылық міндеттемелерді орындау бойынша киындықтар туындау тәуекелі. Отімділік тәуекелі активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдері бойынша сәйкес келмеген кезде туынтайтын. Активтер мен міндеттемелердің өтеу мерзімдері мен пайыздық мөлшерлемелері бойынша сәйкес келуі және/немесе бақыланатын сәйкес келмеуі отімділік тәуекелін басқарудағы негіз қалаушы сәт болып табылады. Жүргізілетін операциялардың әртүрлілігі мен олармен байланысты белгісіздіктің салдарынан активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдері бойынша толық сәйкес келу қаржы институттары үшін кәдімгі практика болып табылмайды, бұл операциялардың пайдалылығын ұлғайтуға мүмкіндік береді, алайда залалдардың туындау тәуекелін арттырады.

Компания өтімділік пен өтеу мерзімдері арасындағы алшақтықтарды тұрақты негізде бағалау арқылы осы тәуекелді жөнілдетеуді.

Төменде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы ақпарат берілген. Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер өтеудің күтілетін мерзімдері негізінде берілген. Сақтандыру шарттары бойынша резервтер қайта сақтандырушылардың таза үлестерімен берілген:

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ
2020 жылды 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық есептілікке ескертпелер

мың теңге	1 айдан кем	1 айдан 3 айга дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	Жиыны
Қаржылық міндеттемелер					
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	5,190	97,529	5,755,040	7,142,400	13,000,159
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алынған қарыз	-	-	92,460	-	92,460
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	18,586	-	8,943	-	27,529
Өзге де қаржылық міндеттемелер	37,504	42,484	14,629	-	94,617
2020 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелердің жиыны	61,280	140,013	5,871,072	7,142,400	13,214,765

Төменде 2019 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы акпарат берілген. Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер өтеудің күтілетін мерзімдері негізінде берілген. Сақтандыру шарттары бойынша резервтер қайта сақтандыруышылардың таза үлестерімен берілген:

мың теңге	1 айдан кем	1 айдан 3 айга дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	Жиыны
Қаржылық міндеттемелер					
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	2,453	13,134	3,958,752	4,469,898	8,444,237
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алынған қарыз	-	-	92,830	92,645	185,475
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	64,388	-	1,320	-	65,708
Өзге де қаржылық міндеттемелер	11,134	74,844	-	-	85,978
2019 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелердің жиыны	77,975	87,978	4,052,902	4,562,543	8,781,398

18 Шартты міндеттемелер

(a) Сот талқылауы

Нарықта өзінің әдеттегі қызметін жүзеге асыру процесінде Компания зандық талаптардың әртүрлі түрлерімен бетпе-бет келеді. Компания басшылығы Компанияның сот талқылаулары нәтижесінде туындайтын міндеттемелерінің түпкілікті шамасы (мұндай болған жағдайда) болашақта Компания қызметінің нәтижелерінің қаржылық жағдайларына елеулі теріс әсер етпейді деп пайымдайды.

(б) Шартты салық міндеттемелері

Қазақстанның салық жүйесі салыстырмалы түрде жаңаша бола отырып, заннамалық нормалардың, реңми түсіндірмелер мен сот шешімдерінің жиі өзгерістерімен сипатталады, көбінесе анық айтылмаған және қайши келеді, бұл ХҚЕС-ке сәйкес кірестерді, шығыстарды және қаржылық есептіліктің басқа да баптарын есепке алу тәртібіне қатысты пікірлерді қоса алғанда, әртүрлі салық органдарының оларды біркелкі түсіндіруіне жол береді. Салықтарды есептеудің дұрыстығына қатысты тексерулер мен тергеулермен ірі айыппұлдар салуға және пайыздар алуға құқығы бар әртүрлі деңгейдегі реттеуіші органдар айналысады. Есепті кезеңде салықтарды есептеудің дұрыстығы келесі күнтізбелік бес жыл ішінде тексерілуі мүмкін, алайда белгілі бір жағдайларда бұл мерзім ұзартылуы мүмкін.

Бұл жағдайлар Қазақстандағы салық тәуекелдерінің басқа елдерге қарағанда жоғары болуына әкелуі мүмкін. Компания басшылығы қолданылатын салық заннамасын, нормативтік талаптарды және сот шешімдерін өз түсінігіне сүйене отырып, салық міндеттемелері толық көлемде көрсетілген деп есептейді. Дегенмен, осы ережелерді тиісті органдардың түсіндіруі өзгеше болуы мүмкін және егер олар өз ұстанымының зандылығын дәлелдей алатын болса, бұл осы қаржылық есептілікке елеулі әсер етуі мүмкін.

19 Қаржылық активтер мен міндеттемелер: әділ құн және есепке алу жіктемелері

(а) Есепке алу жіктемелері және әділ құн

Келесі кесте 2020 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

Мың теңге	Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын	Өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын	Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын	Баланстық құнның жиыны	Әділ құн
Акша қаражаты және олардың баламалары	9,779,322	-	-	9,779,322	9,779,322
Банктердегі депозиттер	63,917,841	-	-	63,917,841	63,917,841
Инвестициялық бағалы қағаздар:					-
- өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша	-	19,928,909	-	19,928,909	19,928,909
- пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша	-	-	727,495	727,495	727,495
- амортизацияланған құн бойынша	25,576,523	-	-	25,576,523	25,380,711
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	1,818,877	-	-	1,818,877	1,818,877
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандыруышылардың үлесі	251,027	-	-	251,027	251,027
	101,343,590	19,928,909	727,495	121,999,994	121,804,182
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алынған қарызы	(71,876)	-	-	(71,876)	(71,876)
Басқа да қаржылық міндеттемелер	(94,617)	-	-	(94,617)	(94,617)
	(166,493)	-	-	(166,493)	(166,493)

Келесі кесте 2019 жылды 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

Мың теңге	Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын	Өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын	Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын	Баланстық құнның жиыны	Әділ құн
Акша қаражаты және олардың баламалары	17,655,699	-	-	17,655,699	17,655,699
Банктердегі депозиттер	46,574,121	-	-	46,574,121	46,574,121
Инвестициялық бағалы қағаздар:					-
- өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша	-	10,224,696	-	10,224,696	10,224,696
- пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша	-	-	660,849	660,849	660,849
- амортизацияланған құн бойынша	10,682,611	-	-	10,682,611	10,648,063
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	1,391,256	-	-	1,391,256	1,391,256
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандыруышылардың үлесі	318,795	-	-	318,795	318,795
	76,622,482	10,224,696	660,849	87,508,027	87,473,479
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алынған қарызы	(144,388)	-	-	(144,388)	(156,023)
Басқа да қаржылық міндеттемелер	(85,978)	-	-	(85,978)	(85,978)
	(230,366)	-	-	(230,366)	(242,001)

Әділ құнды бағалау активті сату кезінде алынатын немесе бағалау қуніне нарыққа қатысушылар арасында ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операция жағдайында міндеттемені беру кезінде төленетін бағаны айқындауға бағытталған. Дегенмен, қолданыстағы белгісіздіктер мен бағалаудың субъективтілігі себебінен әділ құн активтерді дерекүйіздеу немесе міндеттемелерді орындау жасалуы мүмкін құн ретінде қарастырылмауы тиіс.

Белсенді нарықтарда бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны нарықтық баға белгілеулерге немесе дилерлер бағасының баға белгілеулеріне негізделген. Барлық басқа қаржы құралдары үшін Компания бағалау әдістерін пайдалана отырып, әділ құнды айқындаиды.

Бағалау әдістерінің мақсаты активті сату немесе нарыққа қатысушылар арасында бағалау қуніне міндеттемелерді беру бойынша ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операция жүргізілетін бағаны көрсететін әділ құнды бағалау тәсіліне қол жеткізу болып табылады.

Бағалау әдістері ағымдағы сәтке келтірілген таза құнды бағалау және ақша қаражаты ағындарын дисконттау модельдерін, оларға қатысты нарықтық баға белгілеулері белгілі ұқсас құралдармен салыстыруды және басқа да бағалау модельдерін қамтиды. Бағалау үшін пайдаланылатын пайымдаулар мен деректер тәуекелсіз және базалық пайыздық мөлшерлемелерді, кредиттік спредтерді және дисконттау мөлшерлемелерін бағалау үшін пайдаланылатын өзге де түзетулерді, акциялар мен облигацияларды баға белгілеуді, валюталық бағамдарды, қор индекстерін, сондай-ақ бағалардың күтілетін ауытқуын және оларды салыстыруды қамтиды. Бағалау әдістері нарықтың тәуелсіз қатысушылары айқындаитын есепті құнгі жағдай бойынша қаржы құралының құнын көрсететін әділ құнды айқындауға бағытталған.

(6) Әділ құнды бағалау иерархиясы

Компания көрсетілген бағаларды қалыптастыру кезінде пайдаланылатын деректердің маңыздылығын ескеретін әділ құнды бағалаудың мынадай иерархиясын пайдалана отырып, әділ құнды бағалайды:

- 1-денгей: Ұқсас қаржы құралдарына қатысты белсенді нарықтағы баға белгілеулер (түзетілмеген).
- 2-денгейге жататын баға белгілеуден ерекшеленетін, тікелей (яғни баға белгілеу) не жанама түрде (яғни баға белгілеуден туындайтын деректер) қолжетімді деректер. Осы санат ұқсас құралдар үшін белсенді нарықтардағы нарықтық баға белгілеулерді, белсенді құралдар ретінде қарастырылмайтын нарықтардағы ұқсас құралдар үшін нарықтық баға белгілеулерді немесе бағалаудың өзге де әдістерін пайдалана отырып бағаланатын құралдарды қамтиды, олардың барлық пайдаланылатын деректері тікелей немесе жанама түрде бақыланатын бастапқы деректерге негізделеді.
- 3-денгей: қол жетімді емес деректер. Бұл санат байкалатын нарықтық деректерге негізделмеген ақпаратты пайдалана отырып бағаланатын құралдарды қамтиды, бірақ мұндай бақыланбайтын деректер құралдың бағалануына елеулі әсер етеді.

Осы санат ұқсас құралдар үшін баға белгілеу негізінде бағаланатын, оларға қатысты елеулі бақыланбайтын түзетулерді немесе құралдар арасындағы айырмашылықты көрсету үшін пайымдауларды пайдалануды талап ететін құралдарды қамтиды.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық қаржы құралдарының әділ құны басқа жиынтық кіріс арқылы бағаланатын 343,057 мың теңге мөлшеріндегі инвестициялық бағалы қағаздарды қоспағанда, 2-денгейге жатқызылды, олар әділ құнның иерархиясының 1-денгейіне жатқызылды (2019 жылғы 31 желтоқсанда: барлық қаржы құралдарының құны 2-денгейге жатқызылды).

20 Байланысты тараптар арасындағы операциялар

(а) Бақылау қатынастары

Компанияның бас кәсіпорны «Бейтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ болып табылады. Компанияның түпкілікті акционері Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады.

Компанияның бас кәсіпорны сыртқы пайдаланушыларға қолжетімді қаржылық есептілікті ұсынады.

(б) Аға басшы персоналмен жасалатын операциялар

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған және 2019 жылғы жылдары жалпы және әкімшілік шығыстар құрамына енгізілген жалпы сыйақы сомалары:

	2020 ж. мың теңге	2019 ж. мың теңге
Директорлар Кенесінің мүшелері	29,331	18,813
Басқарма мүшелері	157,981	153,592
	187,312	172,405

(в) Басқа да байланысты тараптардың қатысуымен жасалатын операциялар

Озге де байланысты тараптар «Бейтерек» тобына кірмейтін мемлекеттік компанияларды қамтиды.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің мемлекеттік кепілдігі

2019 жылғы 23 желтоқсанда КР Қаржы министрлігі, «KazakhExport» ЭСҚ» АҚ және «Оңалту және активтерді басқару компаниясы» акционерлік қоғамы арасында Қазақстан Республикасының сақтандыру төлемдері бойынша берешегін өтеуге байланысты міндеттемелерін қамтамасыз ету ретінде 10 жылға қолданылу мерзімімен 102 млрд. теңге сомасына экспортты қолдау бойынша мемлекеттік кепілдік беру туралы келісім жасалды.

Компания алған мемлекеттік кепілдік қабылданған сақтандыру міндеттемелерінің көлемін Компанияның капиталына ақша қаражатын қосымша құюды жүзеге асырмай ұлғайтады.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттар бойынша қалдықтар, сондай-ақ 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі басқа да байланысты тараптармен операциялар бойынша тиісті пайда немесе залал мыналарды құрады:

мың теңге	Осы топтың еншілес кәсіпорындары		
	<u>Басқалар</u>	<u>Барлығы</u>	
Активтер			
Озге жынтық қіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін инвестициялық бағалы қағаздар			
-	5,986,139	5,986,139	
Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін инвестиациялық бағалы қағаздар			
-	20,753,902	20,753,902	
Сактандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек			
196,530	-	196,530	
Ағымдағы салық активі			
-	462,562	462,562	
Озге активтер			
-	183,832	183,832	
Міндеттемелер			
«Самұрық-Қазына» АҚ-нан алғынған қарызы			
-	71,876	71,876	
Еңбек сірірлімеген сыйлықақылар бойынша резерв			
454,309	-	454,309	
Озге міндеттемелер			
11,134	32,517	43,651	

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ
2020 жылды 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық есептілікке ескертпелер

мың тенге	Осы топтың еншілес кәсіпорындары	Басқалар	Барлығы
Пайда/(залал)			
Еңбек сінірлімеген сыйлықақылар бойынша резервтегі өзгеріс, брутто	138,149	-	138,149
Қаржылық табыс	-	1,618,098	1,618,098
Қаржылық шығыс	-	(20,287)	(20,287)
Өзге де шығыстар	(133,602)	(41,731)	(175,333)
Табыс салығы бойынша шығыстар	-	(653,211)	(653,211)

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттар бойынша қалдықтар, сондай-ақ 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі басқа да байланысты тараптармен операциялар бойынша тиісті пайда немесе залал мыналарды құрады:

мың тенге	Осы топтың еншілес кәсіпорындары	Басқалар	Барлығы
Активтер			
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін инвестициялық бағалы қағаздар	-	6,915,059	6,915,059
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялық бағалы қағаздар	-	10,682,611	10,682,611
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	308,302	-	308,302
Ағымдағы салық активі	-	328,773	328,773
Өзге активтер	-	228,145	228,145
Міндеттемелер			
«Самұрық-Қазына» АҚ-уан алынған қарызы	-	144,388	144,388
Кредиторлық берешек	-	64,339	64,339
Еңбек сінірлімеген сыйлықақылар бойынша резерв	592,458	518,503	1,110,961
Өзге міндеттемелер	11,134	25,693	36,827
Пайда/(залал)			
Есептелген сақтандыру сыйлықақылары, брутто	998,940	780,103	1,779,043
Еңбек сінірлімеген сыйлықақылар бойынша резервтегі өзгеріс, брутто	(17,195)	89,355	72,160
Қаржылық табыс	-	551,100	551,100
Қаржылық шығыс	-	(25,268)	(25,268)
Өзге де шығыстар	(124,835)	(16,349)	(141,184)
Табыс салығы бойынша шығыстар	-	(342,916)	(342,916)